

UiO : **Det juridiske fakultet**

Kredittopplysninger i bank

Kandidatnummer: 691

Leveringsfrist: 26.11.12

Antall ord: 17 919

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	1
1.1	Oppgavens tema.....	1
1.2	Temaets aktualitet.....	1
1.3	Rettskildebildet og bakgrunn.....	3
1.3.1	Personopplysningsloven.....	3
1.3.2	Personopplysningsforskriften.....	4
1.3.3	Personverndirektivet og den nye forordningen	4
1.3.4	Personvernemnda og Datatilsynet.....	5
1.3.5	Særlovgivning innenfor banksektoren	6
1.4	Den videre fremstilling	7
2	PERSONVERN SOM UTGANGSPUNKT.....	8
2.1	Hva er personopplysninger	8
2.2	Hvorfor bruk av personopplysninger skal reguleres.....	9
2.3	Hva kan skje dersom behandling av personopplysninger ikke reguleres?	9
2.3.1	Integritetsperspektivet	10
2.3.2	Beslutningsperspektivet	10
2.3.3	Maktperspektivet.....	11
2.4	Hensyn og avveininger	11
2.4.1	Behovet for samfunnskontroll.....	13
2.4.2	Kriminalitetsbekjempelse.....	14
2.4.3	Effektivitet og tillit til forvaltningen	15
2.4.4	Ytringsfrihet og medienes interesse av fri informasjonsflyt	15
2.4.5	Samfunnsøkonomi.....	17
2.5	Hvor skal grensen trekkes?.....	18
3	KREDITTOPPLYSNINGER.....	21

3.1	Kredittopplysningsvirksomhet og kredittopplysning som begrep.....	21
3.2	Kredittopplysninger som personopplysninger.....	21
3.3	Opplysninger som registreres	23
3.4	Kvaliteten på kredittopplysninger	26
3.4.1	Saklig behov ved utlevering av opplysninger	27
3.4.2	Retting av opplysninger	27
3.4.3	Sletting av opplysninger.....	29
3.4.4	Gir opplysningene et riktig bilde av de faktiske forhold?.....	30
4	BANK.....	32
4.1	Generelt	32
4.2	Opplysningsplikt før avtaleinngåelsen	32
4.3	Bankens plikt til å vurdere kundens kredittverdighet.....	33
4.4	Forklaringsplikt	35
4.5	Frarådningsplikt.....	36
4.5.1	Økonomisk risiko	43
4.6	Innsyn og informasjonsplikt ved behandlingen av opplysningene.....	44
4.7	Risikoklassifisering	47
4.7.1	Standardmetoden.....	49
4.7.2	IRB- metoden	50
4.8	Kvalitet, tilsyn og håndtering av kredittvurderinger	51
4.8.1	Retting og sletting	51
4.8.2	Informasjonssikkerhet og internkontroll	52
4.9	Kan det oppstilles en plikt til å nekte å gi lån?.....	57
4.9.1	God bankskikk	58
4.9.2	Avtaleloven § 36	59
4.10	Erstatning.....	63
5	GRUNNLOVSFESTING	66
6	LITTERATURLISTE.....	67

6.1	Bøker og artikler	67
6.2	Lover og direktiver	67
6.3	Forskrifter og konsesjoner:	69
6.4	Forarbeider:	70
6.5	Praksis.....	70

1 Innledning

1.1 Oppgavens tema

Temaet for oppgaven er behandling av kredittopplysninger i bank. Denne fremstillingen har til hensikt og gi en oversikt over regelverket for bruk og behandling av kredittopplysninger knyttet til forbrukere. Oppgaven tar sikte på å belyse reglene for behandling av kredittopplysninger om enkeltpersoner, og det avgrenses mot alle former for næringsdrivende. Med forbruker forstår jeg en fysisk person som ikke hovedsakelig handler i næringsvirksomhet. Definisjonen av forbruker følger blant annet av forbrukerkjøpsloven § 1 tredje ledd og finansavtaleloven § 2 (1).

1.2 Temaets aktualitet

Dette temaet er aktuelt fordi bruken av kredittopplysninger innen finans er både utbredt og ofte ansett som nødvendig ved utbetaling av lån. Bruken og innhentelsen av disse opplysningene kommer noen ganger på kant med personopplysningsvernet, som stadig møter større utfordringer i tråd med den teknologiske utviklingen i samfunnet.¹ Den økende bruken av datalagring i databaser og sammenstilling av opplysninger i ulike sektorer er eksempler på dette. Dette kan øke risikoen for misbruk dersom opplysninger kommer på avveie. Slike sammenstillinger av personopplysninger skaper utfordringer for personvernet. At temaet er aktuelt viser for eksempel den vedvarende debatten rundt offentliggjøring av skattelister og forslaget om å opprette et gjeldsregister med oversikt over privatpersoners gjeld i Norge.²

---

¹ NOU 2007: 2 punkt 3.2 og 3.3

² Innst. S nr 120 (2006-2007) punkt 4 I.

I forbindelse med Stortingets anmodning til Regjeringen om å utrede hvorvidt et register over privatpersoners gjeld vil være et hensiktsmessig virkemiddel for å begrense gjeldsproblemer i befolkningen, ble tre professorer fra Handelshøyskolen BI tildelt oppdraget om å utrede gjeldsregisteret etter anmodning fra Barne- og likestillingsdepartementet.³ Registeret skulle inneholde informasjon om alle innbyggers gjeldsforpliktelser og en oversikt over hver enkelts løpende låneforpliktelser. Et nasjonalt gjeldsregister er antatt å kunne være et effektivt og rimelig virkemiddel for å forhindre at enkeltpersoner tar opp lån de ikke kan betjene, og for å hindre at lånsøkere oppgir uriktige opplysninger om sin totale gjeld slik at bankene kan treffe beslutning om det bør ytes lån på riktigst mulig grunnlag.⁴ Utredningen skulle inneholde en vurdering av særlig to hovedspørsmål:⁵

- *”Om et gjeldsregister er et egnet virkemiddel for å bedre grunnlaget for kredittvurdering. Herunder skal vurderes om omfanget av mislighold av gjeldsforpliktelser kan bli redusert dersom et slikt register opprettes.”*
- *”Om et gjeldsregister vil ha konsekvenser for personvernet, og i så fall hvilke.”*

Utvalget viste seg skeptisk til forslaget om å opprette et gjeldsregister i Norge, og kommer frem til at særlig hensynet til personvern representerer et tungtveiende argument mot å opprette et slikt register.⁶ Utvalget kom blant annet frem til at et gjeldsregister ikke vil kunne bli fullstendig, det vil være vanskelig å sikre at all privat gjeld blir registrert og at registeret

---

³ ”Utredning om gjeldsregister i Norge”, avgitt til Barne- og likestillingsdepartementet 1. april 2008. Av professor dr. juris Tore Bråthen, førsteamanuensis Ole Skalpe, førstelektor Mona Viken ved Handelshøyskolen BI.

⁴ ”Utredning om gjeldsregister i Norge”, avgitt til Barne- og likestillingsdepartementet 1. april 2008, kapittel 3.

⁵ ”Utredning om gjeldsregister i Norge”, avgitt til Barne- og likestillingsdepartementet 1. april 2008, side 3 og 4.

⁶ ”Utredning om gjeldsregister i Norge”, avgitt til Barne- og likestillingsdepartementet 1. april 2008, punkt 2.

er oppdatert til enhver tid. Personopplysningsloven § 27, som oppstiller et krav om at den behandlingsansvarlige eller den registrerte selv, skal rette eller slette uriktige opplysninger vil gjøre det vanskelig og ressurskrevende å gjøre registeret fullstendig til enhver tid.⁷ Det ble også fremhevet at faren for misbruk av opplysninger i registeret er tilstede, og at dette er et argument mot å opprette et gjeldsregister.⁸

1.3 Rettskildebildet og bakgrunn

1.3.1 Personopplysningsloven

Personopplysningsloven av 14. april 2000 nr 31 trådte i kraft 1. januar 2001 og erstattet den tidligere personregisterloven av 9. juni 1978 nr 48. Personregisterloven definerte hva som skulle anses som personregister og hvilke regler som gjaldt for danning og oppbevaring av slike register. Alle personregistre lagret på data krevde konsesjon fra Datatilsynet. Loven ble endret på bakgrunn av samfunnets teknologiske, økonomiske og administrative utvikling som har ført til økt bruk av personopplysninger til innsamling, sammenkobling og lagring. Denne utviklingen ble ansett å øke risikoen for at personopplysninger kunne benyttes på en måte som kunne oppfattes som et inngrep i den enkeltes personlige integritet og privatliv. Samtidig skulle heller ikke regelverket stå i veien for en fornuftig og effektiv bruk av personopplysninger på en samfunnsnyttig måte slik den teknologiske utviklingen åpner for.⁹ Regelverket ble imidlertid også endret ettersom EU- kommisjonens personverndirektiv ble innlemmet i EØS- avtalen ved EU- komiteens beslutning 23. juni 1999 nr. 83/1999. Reglene i personopplysningsloven gjelder så fremt ikke annen lovgivning har særbestemmelser som vil gå foran personopplysningsregelverket som *lex specialis*. Dersom det fore-

---

⁷ ”Utredning om gjeldsregister i Norge”, avgitt til Barne- og likestillingsdepartementet 1. april 2008, punkt 2.2.

⁸ ”Utredning om gjeldsregister i Norge”, avgitt til Barne- og likestillingsdepartementet 1. april 2008, punkt 2.4.

⁹ Ot.prp. nr. 92 (1998-99), kapittel 2.

ligger annen lovgivning som regulerer behandlingsmåten av personopplysninger særskilt, skal reglene i den spesielle loven følges. Dette fremkommer av personopplysningsloven § 5.

1.3.2 Personopplysningsforskriften

Personopplysningsforskriften som ble fastsatt ved kongelig resolusjon den 12. desember 2000, er også en viktig kilde til regler om personopplysninger. Forskriften utfyller personopplysningsloven på områder som for eksempel kredittopplysningsvirksomhet og konsekvensplikt for bransjer som bank og forsikring. Kapittel 1 i forskriften inneholder dessuten en del unntak fra personopplysningsloven, som for eksempel forskriftens § 1-2 som gjelder behandling av personopplysninger som er nødvendig av hensynet til rikets sikkerhet.

1.3.3 Personverndirektivet og den nye forordningen

Europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF av 24. oktober 1995 om beskyttelse av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger ble innlemmet i EØS avtalen den 23. juni 1999, og Norge måtte dermed tilpasse regelverket sitt i henhold til Personverndirektivet. Personverndirektivet inneholder en slags minste standard for nivået på personvernlovgivningen i EU- og EØS-statene. Direktivet åpner for at land kan iverksette høyere standarder enn de som fremkommer av direktivet. Norge er ansett for å ha høy standard på det gjeldende regelverket innenfor vern av personopplysninger.

Kommisjonen arbeider med godkjenningen av en ny forordning i disse dager. Det at regelverket denne gangen blir vedtatt i forordnings form i stedet for som direktiv, vil gjøre at de nye reglene automatisk blir gjeldende i EU.

1.3.4 Personvernemnda og Datatilsynet

Datatilsynet er Norges tilsynsmyndighet i personvern- sammenheng og er et uavhengig forvaltningsorgan. Datatilsynet er underlagt Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet. Tilsynet ble opprettet den 1. januar 1980. Datatilsynet har som hovedoppgave å føre tilsyn og kontroll med behandling av personopplysninger. I tillegg til denne oppgaven gir tilsynet veiledning i personvernspørsmål. Tilsynet følger blant annet etterkontroller i henhold til personopplysningsloven § 42 tredje ledd jevnfør § 44, tilsyn av behandlingsansvarlige og forhåndskontroller ved konsesjonssøknader. Dersom Datatilsynet avdekker brudd på personvernreglene kan tilsynet fatte vedtak i saken. Vedtaket skal varsles i forkant slik at de berørte kan få mulighet til å rette feilen, eller fremme innsigelser mot tilsynets vedtak. Datatilsynets oppgaver og organisering følger av personopplysningsloven § 42. Datatilsynet avgjør saker om personvernspørsmål og kan ikke instrueres ettersom det er et uavhengig forvaltningsorgan.

Eventuelle klager på tilsynets avgjørelser tas opp til avgjørelse i Personvernemnda.

Personvernemnda er Datatilsynets klageorgan. En eventuell klage skal i henhold til forvaltningsloven § 32 første ledd bokstav b, fremsettes for det forvaltningsorganet som har truffet avgjørelsen. Dette medfører at det i første omgang må fremsettes klage på vedtak fra Datatilsynet, for Datatilsynet. Dersom ikke Datatilsynet tar klagen til følge og omgjør vedtaket, skal klagen oversendes til Personvernemnda. Personvernemnda har i henhold til forvaltningsloven § 28 følgende, full kompetanse i klagesaker og kan overprøve rettsanvendelsen og skjønnsutøvelsen til Datatilsynet og selv treffe avgjørelse i saken. Dette medfører at Personvernemndas avgjørelser fungerer som retningslinjer for tilsvarende fremtidige saker som skal avgjøres av tilsynet. Personvernemnda styrer dermed indirekte Datatilsynets praksis. Saker som er avgjort i Personvernemnda kan tas opp til behandling hos domstolene, men det er da bare bevisbedømmelsen, saksbehandlingen og lovtolkningen som kan bli prøvet av domstolene. Den konkrete interesseavveiningen kan som hovedregel,

ikke overprøves. Domstolene vil normalt prøve gyldigheten av tilsynets vedtak og ikke selv avgjøre om for eksempel en virksomhet skal få konsesjon eller ikke.¹⁰

Personvernemndas organisering og oppgaver følger av personopplysningsloven § 43, og nemnda ble opprettet i medhold av denne bestemmelsen. Personvernemnda er, i likhet med Datatilsynet, et uavhengig forvaltningsorgan som administrativt er underordnet Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet. Personvernemnda har til en hver tid syv medlemmer som er oppnevnt for fire år av gangen. Det er i tillegg en adgang til gjenoppnevning i ytterligere fire år. Lederen og nestlederen oppnevnes av Stortinget. De resterende fem medlemmene av nemnda oppnevnes av regjeringen. Nemndas oppgave er å avgjøre klager på Datatilsynets vedtak. Hvilke avgjørelser som kan påklages til Personvernemnda følger av personopplysningsloven § 42 fjerde ledd. Dette innebærer blant annet bruk av sensitive personopplysninger og bruk av fødselsnummer, i henhold til personopplysningsloven § 2 nr 8 bokstav a-d og §§ 9 og 12.

1.3.5 Særlovgivning innenfor banksektoren

Dersom en bank skal kunne behandle personopplysninger, kreves det konsesjon fra Datatilsynet. Dette er et unntak fra personopplysningsloven § 33 første ledd, der hovedregelen er at konsesjon kun kreves i tilfeller hvor sensitive personopplysninger behandles. Personopplysningsforskriften § 7-3 innebærer imidlertid et unntak fra denne regelen som gjør at konsesjon må foreligge for at en bank i det hele tatt skal kunne behandle personopplysninger. Hvorfor lovgiver har ønsket dette unntaket, er begrunnet i kommentarene til forskriften, der det heter: ” I banker og finansinstitusjoner behandles en rekke sensitive personopplysninger. Dette er også forhold som vil være av stor viktighet for den enkelte. Bankene innehar store mengder personopplysninger. Mye av dette er overskuddsinformasjon. Det er derfor nødvendig å undergi disse konsesjonsbehandling”.¹¹ For banker foreligger det en egen

---

¹⁰ ”Taushetsplikt i personvern i bank og forsikring” av Bjørnar Eilertsen side 338.

¹¹ Kommentarene til personopplysningsforskriften § 7-3.

bankkonsesjon som fungerer som en standardkonsesjon. Konsesjonen inneholder de generelle reglene som gjelder for behandling av personopplysninger i bank.

Bankene er videre underlagt en undersøkelses- og rapporteringsplikt i henhold til reglene om hvitvasking¹². I forhold til reglene som følger av hvitvaskingsloven gjelder det derimot ingen konsesjonsplikt etter personvernopplysningsloven § 33 første ledd og personopplysningsforskriften § 7- 24. Andre regler som kan være av betydning for banksektoren finnes blant annet i finansieringsvirksomhetsloven, finansavtaleloven, bokføringsloven, ligningsloven, foreldelsesloven og kapitalkravsforskriften.

1.4 Den videre fremstilling

I det videre vil jeg først ta for meg personvern som et generelt utgangspunkt. Deretter vil jeg gå gjennom begrepet kredittopplysning, før jeg tar for meg banksektoren spesielt.

---

¹² Hvitvaskningsloven av 6. mars 2009 nr. 11 og Hvitvaskningsforskriften av 13. mars 2009 nr. 302.

2 Personvern som utgangspunkt

2.1 Hva er personopplysninger

En personopplysning er en opplysning eller en vurdering som kan knyttes til en enkeltperson, jfr. personopplysningsloven § 2 første ledd. Det er forskjellige typer opplysninger som kan karakteriseres som en personopplysning. De umiddelbare assosiasjonene man normalt knytter til begrepet er gjerne skriftlige opplysninger som navn, adresse, personnummer og opplysninger om helsemessige forhold. Begrepet strekker seg imidlertid lengre. En personopplysning er alle opplysninger som kan knyttes til en enkeltperson, så lenge de er identifiserbare. Det er altså identifiseringen som gjør at opplysningen er å betrakte som en personopplysning, og dermed er underlagt personvernlovgivningen. For eksempel kan opplysninger som fremkommer av lyd, bilde og biometri også være omfattet. Indirekte personopplysninger som for eksempel et kontonummer, et fødselsnummer eller et bilskilt er også å anse som personopplysninger fordi de indirekte vil kunne identifisere en enkeltperson. Det avgjørende vil være om det er mulig å knytte opplysningen til en bestemt person.¹³

Personopplysningsloven opererer i tillegg med et særlig vern for sensitive opplysninger. Dette er opplysninger som er ansett som spesielt verneverdige og ømfintlige. Dette dreier seg om opplysninger om rase og etnisitet, politisk, filosofisk og religiøs tilhørighet, straffeforhold, helseforhold, seksuelle forhold og medlemskap i fagforeninger etter personopplysningsloven § 2 nr. 8.

Temaet for denne oppgaven er imidlertid en annen type personopplysninger. Denne oppgaven vil behandle opplysninger om økonomiske forhold. Slike opplysninger vil også være å anse som personopplysninger så langt de kan knyttes direkte eller indirekte til en enkeltperson.

---

¹³ Katrine Berg Blixrud og Christine Ask Ottesen, Personvern i Finanssektoren side 35.

2.2 **Hvorfor bruk av personopplysninger skal reguleres**

Bakgrunnen for reguleringen av personopplysninger er at slike opplysninger er ansett av lovgiver som særlig ømfintlige og verneverdige. Myndighetene har rettet fokus mot vern av denne type opplysninger både for å sikre den individuelle integritet og selvbestemmelsesrett, og fordi et eventuelt misbruk av slike opplysninger kan få svært store konsekvenser for en enkeltperson. Kriminalitet knyttet til misbruk av personopplysninger er et stadig økende problem både nasjonalt og globalt i dagens samfunn.¹⁴

Det følger av formålsbestemmelsen i personopplysningsloven at loven skal beskytte den enkeltes interesse i at personvernet ikke blir krenket gjennom behandlingen av personopplysninger og at loven skal bidra til at behandling av opplysningene skjer i samsvar med grunnleggende personvern hensyn, jfr. personopplysningsloven § 1. Hensynene som er oppstilt i formålsbestemmelsen er behovet for personlig integritet, vern av privatlivets fred og kvaliteten på personopplysningene.

Det er altså vern av den personlige integritet og den enkeltes selvbestemmelsesrett som er ansett særlig beskyttelsesverdige. Disse hensynene er ansett som viktige fordi mennesket som individ trenger beskyttelse mot inngrep fra det offentlige rom. Verdien av selvbestemmelsesrett og integritet bør ikke krenkes gjennom fri flyt av personopplysninger. Den enkelte bør kunne ha en viss kontrollmulighet over hvilke opplysninger som er offentlige og uten vern.

2.3 **Hva kan skje dersom behandling av personopplysninger ikke reguleres?**

Dersom personopplysninger ikke var underlagt noen form for vern, kunne dette gi grunnlag for misbruk. For å belyse hva som kan skje dersom personopplysninger ikke er underlagt noen form for vern, finner jeg det hensiktsmessig å benytte tre forskjellige perspektiver til

---

¹⁴ NOU 2007: 2, kapittel 1.

illustrasjon. Disse tre perspektivene er integritetsperspektivet, beslutningsperspektivet og maktperspektivet og er ofte omtalt i forhold til personvern.¹⁵

2.3.1 Integritetsperspektivet

Utgangspunktet for integritetsperspektivet er tanken om at menneskers liv er delt opp i forskjellige sfærer med ulike grader av intimitet og sensitivitet. Disse sfærenes intimitetsgrad oppleves gjerne forskjellig fra person til person. Hvor beskyttelsesverdige disse sfærene er, avhenger dermed av hvor personlige de oppleves av de berørte. Integritetsperspektivet beskytter ideen om at mennesket er fritt og ukrenkelig. Områder det frie og ukrenkelige mennesket oppholder seg i, som for eksempel hjemmet, bør derfor beskyttes. Hjemmet vil av de fleste mennesker oppfattes som en privatsfære som bør beskyttes fra forskjellige typer inn-trengning fra det offentlige rom. Mennesket bør ha et fristed hvor det for eksempel ikke blir, eller behøver å bekymre seg for, videoovervåkning. Dersom det ikke eksisterte noe vern av den private sfære, kunne den enkeltes integritet lett bli krenket gjennom overvåkning. Det ville i alle tilfeller være en usikkerhet knyttet til dette temaet og hjemmet ville ikke lenger bli oppfattet som et fritt sted for det enkelte menneske.

2.3.2 Beslutningsperspektivet

Utgangspunktet for dette perspektivet, er at personopplysninger ofte brukes som grunnlag for å treffe en beslutning. Når en bank avgjør en søknad om boliglån, benyttes opplysninger om en enkeltperson til å fatte en beslutning. Beslutninger ut i fra opplysninger om enkeltpersoner skjer både i offentlig og privat sektor. Grunnlaget for beslutninger er personopplysninger som er samlet inn fra forskjellige kilder. Dersom ikke det eksisterte regler for hvem som kunne innhente personopplysninger og hvordan dette skal gjøres, ville hvem som helst kunne få innsyn i andres personlige forhold, herunder økonomiske forhold og straffeforhold. Dette er opplysninger som oppfattes som private og bør derfor ikke være

---

¹⁵ NOU 1997: 19 side 21, Skauge-utvalget.

offentlige. Forslaget om gjeldsordning i Norge er et eksempel på at økonomiske forhold skulle bli benyttet av finansinstitusjoner for å treffe bedre og riktigere beslutninger for mulige låntakere. Denne gjeldsordningen har hittil blitt avvist blant annet med bakgrunn i beskyttelse av personvernet.

2.3.3 Maktperspektivet

Personvern fremstår ofte som et sett av regler som ivaretar den svakere parts interesser. Hvilken innvirkning behandling av personopplysninger har og kan få på maktforholdet mellom staten og enkeltmennesket, kan være vanskelig å identifisere. I Wiese Schartum og Bygrave¹⁶ er det trukket frem et eksempel jeg synes er godt. Når saksbehandlere i for eksempel stat og kommune, bruker internett i arbeidet sitt, er det da slik at privatpersoner oppnår et bedre personvern som en følge av at de kan bruke internett til å kartlegge og få bedre innsyn i myndighetsutøvelsen? Eller er det motsatt, nemlig at den økende bruken av automatisert saksbehandling på nettet reduserer muligheten til å komme med innsigelser mot beslutningsgrunnlaget for myndighetenes avgjørelser? Personvernreglene skal, som nevnt, verne om den svakere part. Den økende bruken av elektronisk saksbehandling og internett setter stadig nye utfordringer for personvernet.

Opplysninger og kunnskap om enkeltindivider kan utgjøre et grunnlag for maktmisbruk fra myndighetenes side. Dersom vi ikke hadde noen regler for personvern, ville dette kunne føre til at myndighetene kunne holde befolkningen under oppsyn og misbruke informasjon om enkeltpersoner til kontrollformål.

2.4 Hensyn og avveininger

Behandling av personopplysninger skal skje i minst mulig grad av hensyn til den personlige integritet og selvbestemmelsesrett. Dersom personopplysninger likevel skal behandles bør

---

¹⁶ Dag Wiese Schartum og Lee A. Bygrave ”Personvern i informasjonssamfunnet” side 34.

dette først og fremst skje med den registrertes samtykke. Dette samtykket skal i henhold til personopplysningsloven § 2 nr. 7, være frivillig, uttrykkelig og informert. For at et samtykke skal bli ansett tilfredsstillende i forhold til lovens krav må det være avgitt uten noen form for press eller tvang. For at et samtykke skal kunne betegnes som uttrykkelig må det være avgitt aktivt av den registrerte. Den behandlingsansvarlige skal kunne gjøre det sannsynlig at samtykke er gitt, det er derfor å foretrekke at samtykket er avgitt skriftlig, selv om det ikke er noe formkrav tilknyttet kravet. For at samtykket skal være uttrykkelig må det komme klart frem at den registrerte faktisk har samtykket, hvilke behandlinger samtykket gjelder og hvilke virksomheter samtykket er avgitt til. Samtykke skal videre være informert. Dette betyr at den registrerte skal forstå hva samtykket gjelder for og hvilke konsekvenser det vil få for den registrerte å avgi sitt samtykke. Kravene skal ivareta hensynene til enkeltindividets selvbestemmelsesrett over egne personopplysninger. Dersom det ikke foreligger et samtykke kan behandling av personopplysninger bare skje dersom det er særskilt hjemmel i lov, eller det er ansett som nødvendig i henhold til personopplysningsloven § 8.

Behandling av personopplysninger skal skje proporsjonalt og i samsvar med regelverket. Behandlingen skal skje på en måte som er ansett rimelig i forhold til den registrerte. Registreringen av opplysningene skal være proporsjonal med formålet for innsamlingen av opplysningene. Den minst inngripende måten å behandle opplysningene på, skal alltid velges av hensyn til de involverte partene.¹⁷

Personopplysninger skal bare samles inn til bestemte, legitime formål. Når formålet med innsamlingen er oppnådd skal opplysningene som hovedregel slettes eller anonymiseres av hensyn til den registrerte. Dersom opplysningene skal brukes til et annet formål enn det som ble oppgitt, kan dette bare skje hvis det nye formålet kan sies å ikke være uforenelig med det opprinnelige formålet med innhenting av personopplysningene, jfr. Personopp-

---

¹⁷ Wiese Schartum og Bygrave ”Personvern i informasjonssamfunnet”, side 101.

lysningsloven § 11 bokstav c. Om det nye formålet er å anse som uforenelig med det opprinnelige, må det innhentes et nytt samtykke fra den registrerte.

Det er bare relevant informasjon som skal registreres. Såkalt ”overskuddsinformasjon” skal dermed slettes kontinuerlig og umiddelbart. Innsamlingen av personopplysningene skal altså begrenses til bare den informasjonen som er relevant i grunnlaget for en beslutning. Dette gjelder også for eventuelle betalingsanmerkninger. Hensynet til enkeltpersonen står her sentralt fordi et menneske bør kunne starte på nytt en gang.

Personopplysninger som er registrert må dessuten holde en viss kvalitet. Det må kunne stilles krav til at de er korrekte, oppdaterte og fullstendige. Hensynet til at beslutninger ikke skal treffes på feil grunnlag tilsier at dette er svært viktig. Den registrerte har også rett til å få innsyn i beslutninger som er basert på en automatisert behandling av personopplysninger, dersom dette er av vesentlig viktighet for den registrerte. Den registrerte skal kostnadsfritt få innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert, slik at disse til enhver tid er korrekte. Dette av hensyn til det enkelte menneskets private autonomi, så vel som å forhindre beslutninger basert på uriktig grunnlag.¹⁸

Jeg har nå sett på en del av de hensynene som underbygger hvorfor vi har og bør ha, vern av personopplysninger. I det følgende skal jeg ta for meg en del av de avveininger og mot-hensyn som noen ganger kan stå i motsetning til opprettholdelsen av personvernet.

2.4.1 Behovet for samfunnskontroll

Vern av personopplysninger står noen ganger i motsetning til behovet for samfunnskontroll. Personopplysninger kan være et godt hjelpemiddel når det gjelder kontroll over samfunnet. Noen ganger kan myndighetene ha behov for å gripe inn i borgernes private sfære. Hvor langt myndighetene kan gå i å gripe inn vil være avhengig av rettsstatens oppgaver.

---

¹⁸ Se Datatilsynets nettside; <http://www.datatilsynet.no/personvern/Personvernprinsipper/>

Myndighetene har blant annet som oppgave å bevare orden og ro i samfunnet, dersom disse interessene står i fare for å bli krenket, kan det begrunne inngrep i private forhold eller kontroll av personopplysninger.

Kontroll av personopplysninger benyttes hyppig som virkemiddel for å avdekke trygdemisbruk og skattesvindel, eller bekjempe terror virksomhet ved bruk av elektronisk sporing. For å redusere og oppklare ulike typer kriminalitet som for eksempel tyveri, ran, legemsbeskadigelse og drap blir overvåkningskameraer ofte brukt som et effektivt kontrollmiddel.

Myndighetene tar stadig oftere i bruk elektroniske hjelpemidler for å gjøre det enklere og mer effektivt for borgerne å ha oversikt over sine egne plikter og opplysninger i samfunnet. Et eksempel på dette er ”Altinn”. Her er det oppbevart mange forskjellige typer personopplysninger om borgerne i Norge, som fødselsnummer og inntektsstørrelse. Våren 2012 ble det klart for hele landet hva som kunne skje dersom en slik side ikke fungerte slik den skulle, og opplysninger kom på avveie, når selvangivelsen til ”Kenneth” dukket opp på hundrevis av skjermer. Slike uhell kan resultere i at personopplysninger blir benyttet til andre formål enn de tilsiktede. Konsekvensene av dette kan medføre at opplysningene benyttes i egen interesse, eller i verste fall kan slik utilsiktet tilgang til andres opplysninger benyttes til kriminelle handlinger, som for eksempel identitetstyveri.

2.4.2 Kriminalitetsbekjempelse

Ved siden av ytringsfriheten er bekjempelse av kriminalitet et hensyn som ofte kan begrunne inngrep på bekostning av personvernet. Straffeloven og hvitvaskningsloven har for eksempel bestemmelser der personvernet må vike for interesser som er ansett som viktigere både av lovgiver og samfunnet. Kameraovervåkning er for eksempel et middel som kan begrense og hjelpe til å oppklare kriminelle handlinger.

Det har ofte vært diskutert hvorvidt tidligere dømte overgripere som for eksempel pedofile, skal ha krav på det samme vern av privatliv som andre borgere etter soning. Dette er et

vanskelig spørsmål, men hittil har hensynet til personvernet og retten til å få en ny sjanse etter soning, kommet i første rekke.

2.4.3 Effektivitet og tillit til forvaltningen

Lagring av personopplysninger hos ulike etater kan fra borgernes ståsted virke betryggende, fordi tidligere kommunikasjon med de forskjellige etatene kan dokumenteres. Dette vil igjen underbygge etterprøvbarhet og evaluering av myndighetsutøvelse over tid. Det vil også kunne øke effektiviteten i forvaltningen at de ulike etatene har tilgang til opplysninger og kommunikasjon som allerede er formidlet til en av etatene.

At personopplysninger blir lagret i databaser kan gjøre hverdagen enklere og mer effektivt for de ansatte i forvaltningen, men på den annen side kan tilgangen til slik informasjon skape et press på myndighetene til å utføre andre allmenntilgitt tiltak eller til å benytte opplysningstilgangen til å bidra til å løse kriminelle forhold av ulik alvorlighetsgrad.

2.4.4 Ytringsfrihet og mediernes interesse av fri informasjonsflyt

Forholdet til ytringsfriheten er regulert i personopplysningsloven § 7, som lyder ”For behandling av personopplysninger utelukkende for kunstneriske, litterære eller journalistiske formål gjelder bare bestemmelsene i §§ 13 til 15, §§ 36 til 41, jfr. kapittel VIII.” Det vil si at i forhold til ytringsfriheten er det bare reglene om informasjonssikkerhet, internkontroll, databehandlers rådighet over personopplysninger, og reglene for kameraovervåking som gjelder. Bestemmelsen har til formål å hindre at personopplysningsloven gjør inngrep i ytringsfriheten som grunnleggende rettighet. Bestemmelsen skal skape en balanse mellom de to hensynene. I personverndirektivets rekommandasjoner kommer det frem at det skal foretas avveininger mellom personvern og ytringsfrihet om og i hvilken grad, rettighetene til en enkeltperson i forhold til media er tilstrekkelig ivaretatt.¹⁹

---

¹⁹ Kommisjonens rekommandasjon 1/97 punkt 3.

Ytringsfriheten er viktig for at mediene skal kunne fungere og er ansett som en viktig del av demokratiet. Ytringsfrihet er en viktig kilde til informasjon og danner ofte grunnlaget for å avdekke sannheter eller sette saker på dagsordenen. Ytringsfriheten er dessuten grunnlovsfestet i Grunnloven § 100, der det heter at ”ytringsfrihed bør finde sted”.

Noen ganger står ytringsfriheten i konflikt med personvernet og noen ganger er ytringsfriheten en forutsetning for personvern. Ytringsfriheten kan komme i konflikt med personvernet dersom det offentliggjøres opplysninger om en person som krenker dennes integritet eller andre personlige forhold. Når det samles inn, behandles og publiseres personopplysninger i mediene kan personopplysningsvernet stå foran en utfordring. På den andre siden kan ytringsfriheten noen ganger være en forutsetning for personvernet. Dette vil være tilfelle i sammenhenger hvor det er ønske om å ytre seg eller søke opplysninger, noe som ikke bør ligge enkelt-individet til last.²⁰

Personvern og ytringsfrihet er i dag ansett som likeverdige, grunnleggende interesser og det ene hensynet har ikke forrang i forhold til det andre. Begge interessene fremkommer av den Europeiske Menneskeretts Konvensjonen (EMK) i artiklene 8 og 10. Utlevering av personopplysninger til media kan innebære et brudd på EMK artikkel 8.

Personvernkommissjonen uttaler i NOU 2009: 1, at personvernet bør gis grunnlovsbeskyttelse på lik linje med ytringsfriheten.

Kommissjonen var delt i synet på offentliggjøring av skattelister, som vi har hatt lang tradisjon for å gjøre i Norge. Hensynene kommisjonens flertall la vekt på her var at offentliggjøringen er viktig for samfunnsdebatten, men bør begrenses til bare å kunne skje på skatteetatens nettsider med begrensninger for søk og sammenstillinger for å hindre misbruk. I dag er dette forslaget fulgt opp og det går ikke lenger an å få tilgang til skattematene gjen-

---

²⁰ NOU 2009 nr. 1, punkt 13.1.1.

nom avisenes nettsider, en er nødt til selv å logge seg inn hos skatteetaten for å foreta søk i listene. Offentliggjøring av skattelistene i Norge ansett som viktig for at borgerne skal ha tillitt til at skattesystemet fungerer og er rettferdig, ved at man kan se hva den enkelte bidrar med til fellesskapet. Det er dessuten hevdet at åpenhet rundt skattelistene vil virke forebyggende i forhold til svart arbeid, korrupsjon og annen økonomisk kriminalitet. På den annen side kan det hevdes at en slik offentliggjøring av skattelistene for det første ikke nødvendigvis gir et riktig bilde av inntekt og formuesforhold. Økonomiske opplysninger oppleves dessuten ofte som sensitive og når disse opplysningene gjøres kjent for allmennheten, kan dette føles krenkende for den enkeltes personopplysningsvern. For mennesker med høy inntekt og formue kan en slik offentliggjøring i tillegg eksponere dem for vinningskriminalitet, fordi det vil være enklere for kriminelle å plukke ut ressurssterke ofre som mål for kriminelle handlinger. Skattelistene inneholder en sammenstilling av personopplysninger som innebærer fullstendig navn, fødselsår og adresse i tillegg til økonomiske opplysninger. Det vil dermed være enkelt å misbruke disse opplysningene dersom man har dette som formål.

2.4.5 Samfunnsøkonomi

Det må kunne hevdes å være rasjonelt i begge ender å ha et effektivt system for behandling av personopplysninger. Både for de registrerte og de behandlingsansvarlige er det klare fordeler ved et effektivt regelsett for bruk av personopplysninger. Et slikt system vil kunne sikre en effektiv, rask og formålsrettet behandling av opplysninger til det formål de er innhentet for. Så lenge det er klare regler for når disse opplysningene kan behandles og hva de benyttes til, bør ulempene knyttet til slik bruk av personopplysninger normalt sett oppveie ulempene. Dersom en låntaker skal søke om for eksempel et boliglån gjennom en bank, er det både en fordel for banken og den eventuelle låntakeren å få et raskest mulig svar på søknaden og en raskest mulig behandling. Det vil til et slikt formål være nødvendig å bruke personopplysninger i behandlingen. Banken vil ikke ta en slik økonomisk risiko å betale ut penger til en kunde uten at de har mulighet til å vite om kunden kan tåle den økonomiske belastningen det vil være å nedbetale et lån. Uten en effektiv bruk og behandling av personopplysninger i et slikt tilfelle vil både banken og kunden kunne løpe en stor økonomisk

risiko. Det vil derfor være rasjonelt av hensyn til begge parter å bruke opplysninger som er knyttet til en enkeltperson til et slikt formål. Det bør likevel være klare regler for hvilken type personopplysninger som er sentrale i forhold til det formålet de skal benyttes til. Dagens system for behandling av lånesøknader for fysiske personer er vanligvis basert på lånesøkerens betalingsevne, betalingsvilje og sikkerheter. En lånesøknad behandles gjerne på bakgrunn av et søknadsskjema hvor kundens egne oppgitte opplysninger sjekkes mot offentlige registre. I tillegg til dette har de forskjellige kredittopplysningsforetakene en egen konsesjon til å registrere betalingsanmerkninger på privatpersoner som har utestående gjeld som er misligholdt. Det er klare regler for hvor kredittopplysningselskapene kan innhente denne type informasjon. Utover offentlig tilgjengelige registre, kan kredittopplysningsforetakene innhente informasjon om fysiske personer fra kilder som betalingsanmerkninger, risikoprofiler og frivillig registrering av sperre mot kredittvurderinger. Det vil være relativt enkelt å sjekke gjeld som blir oppgitt av kunden selv. Vanskeligheten og risikoen knytter seg dermed til økonomiske forhold som ikke blir oppgitt av den enkelte ved en lånesøknad. En bank som kredittgiver er dermed i stor grad avhengig av at kunden oppgir et riktig bilde om sin egen økonomiske situasjon i søknaden. Feil opplysninger kan imidlertid medføre straffansvar for forbrukeren etter reglene i straffeloven. En forbrukers gjeldshistorie er imidlertid bare en del av kredittvurderingen. Andre forhold som arbeid, egenkapital og aktiva, vil også spille inn i vurderingen av en søknad på betalingsevne siden. Ved for eksempel behandling av en lånesøknad kan banken ikke forvente å få innsyn i opplysninger av så personlig karakter som en eventuell skilsmisse eller hvor ofte en person har byttet arbeidsplass eller adresse. Selv om denne type opplysninger godt kan være av betydning ved betjeningen av lånet.

2.5 Hvor skal grensen trekkes?

Den klare hovedregelen for bruk av personopplysninger i all saksbehandling, er at opplysningene skal brukes til det formålet de er innhentet for. Dersom opplysninger er overflødige, skal de slettes. Personopplysningsloven § 11 inneholder regler for når personopplysninger kan behandles. For det første må opplysningene i henhold til regelens bokstav a, tilfredsstillende kravene som følger av personopplysningsloven §§ 8 og 9. Etter § 11 bokstav b,

skal opplysningene bare behandles dersom formålet med behandlingen er uttrykkelig angitt og er saklig begrunnet i den behandlingsansvarliges virksomhet. Dette innebærer at en virksomhet ikke kan behandle opplysninger som ligger utenfor bedriftens virksomhetsområde.²¹

Etter personopplysningsloven § 11 første ledd bokstav c, heter det at opplysningene ikke skal ” brukes senere til formål som er uforenelige med det opprinnelige formålet.” Dette må forstås som at opplysningene kan brukes til formål som er forenelige med det opprinnelige formålet. Det avgjørende er dermed hva som vil være å anse som et uforenelig formål.

I forarbeidene er det uttalt at hva som vil være et uforenelig formål, beror på en konkret vurdering. Hvilken interesse som er bakgrunn for den opprinnelige bruken og innsamlingen av opplysningene vil være avgjørende. Dersom den nye bruken av opplysningene vil virke mot de interesser som var bakgrunnen for innsamlingen av opplysningene i første omgang, vil trolig grensen for uforenelighet være overskredet. Et eksempel på interesser som er uforenelige er dersom opplysningene i første omgang ble innsamlet med det formål å gi den registrerte en fordel. Hvis disse opplysningene senere blir brukt til å kontrollere lovligheten av den registrertes handlinger, vil dette være motstridende interesser. Den behandlingsansvarlige må i så fall følge lovens krav til gyldig behandlingskrav for å kunne behandle opplysningene i forbindelse med det nye formålet.²²

Dersom det nye formålet må kunne anses å ligge innenfor den registrertes rimelige forventninger om hva opplysningene kan brukes til, er det nye formålet som regel ikke å anse som uforenelig med det opprinnelige.²³

---

²¹ Personvern i informasjonssamfunnet”, Wiese Schartum og Bygrave, side 167.

²² Ot.prp.nr. 92 (1998-1999), side 112 og 113.

²³ ”Personvern i informasjonssamfunnet”, Wiese Schartum og Bygrave, side 167.

Personvernemndas avgjørelse PVN-2003-3, gjaldt Stavanger kommunes behandling av personopplysninger i forbindelse med et boligadresse prosjekt. Personvernemnda uttalte at ” det ikke er tvilsomt at et kontrollformål er uforenelig med prosjektets formål om å tjene til utarbeidelse av statistikk over boforhold og utarbeidelse av GAB-registeret.” Når opplysningene ble brukt til å registrere ulovlige boliger, var dette dermed et uforenelig formål i henhold til personopplysningsloven første ledd bokstav c.

I Personvernemndas avgjørelse PVN-2004-3, ble spørsmålet om postformidling var uforenelig med adressemekling tatt opp. Posten ønsket å leie ut lister over adresser som var registrerte i postmottakersystemet. Personvernemnda kom frem til at det ville fremstå som upåregnelig for den som hadde gitt fra seg opplysninger for å motta post, at opplysningene skulle utleveres til andre for at disse skulle kunne utsende reklame.

Dersom formålet med behandlingen av opplysningene endres eller utvides i forhold til det som allerede er meldt til Datatilsynet, skal tilsynet underrettes om dette, jfr. personopplysningsloven § 31 tredje ledd. Dette vil medføre en fornyet konsesjonsbehandling.

Det er imidlertid også et lovfestet unntak for behandling av opplysninger for ”historiske, statistiske, eller vitenskapelige formål” i personopplysningsloven § 11 andre ledd. Denne regelen gjelder uavhengig av om formålene med behandlingen i utgangspunktet må anses som uforenelige, dersom samfunnets interesse i behandlingen av opplysningene, klart overstiger ulemper for den enkelte registrerte.

3 Kredittopplysninger

3.1 Kredittopplysningsvirksomhet og kredittopplysning som begrep

En kredittopplysning er en opplysning om en privatpersons kredittverdighet og betalings-
evne og begrepet omfatter all informasjon som gir mottaker anledning til å trekke slut-
ninger om personens kredittverdighet.

Selskaper som driver med kredittopplysning, innehar og utgir disse opplysningene etter
konsesjon fra Datatilsynet. Kredittopplysningsvirksomhet er definert i personopplysnings-
forskriften § 4-2 som ” virksomhet som består i å gi meddelelser som belyser kredittver-
dighet eller økonomisk vederheftighet”. Flere kredittopplysninger samlet sett vil utgjøre en
kredittvurdering.

Kredittopplysningsvirksomhet er definert i personopplysningsforskriften § 4-2 som
”..virksomhet som består i å gi meddelelser som belyser kredittverdighet eller økonomisk
vederheftighet (kredittopplysning)”. For å klassifisere en virksomhet som en kredittopplys-
ningsvirksomhet kreves det at det må dreie seg om en virksomhet av et visst omfang og det
må dreie seg om en kredittvirksomhet av en viss fasthet eller stabilitet. Det er imidlertid
ikke noe krav om vederlag for utleveringen av opplysningene knyttet til definisjonen.²⁴

3.2 Kredittopplysninger som personopplysninger

En kredittopplysning er en opplysning som kan knyttes til en enkeltperson, jfr. personopp-
lysningsloven § 2 nr 1, og er følgelig ansett som en personopplysning. Behandling av den-
ne type opplysninger må dermed følge reglene i personvernlovgivningen. Dette er videre
uttrykkelig presisert i personopplysningsforskriften § 4-1(1), der det heter at personopplys-
ningslovens regler ”gjelder for behandling av personopplysninger i kredittopplysningsvirk-

---

²⁴ Ot.prp. nr 2 (1977-78) side 84 og Datatilsynets praksis.

somhet dersom ikke annet følger av forskriften”. I personopplysningsloven § 3 er lovens virkeområde oppstilt. Loven gjelder i henhold til bokstav a og b, bare for ”personopplysninger som helt eller delvis skjer med elektroniske hjelpemidler” eller dersom opplysningene skal registreres i et register. Loven gjelder dermed for behandling av kredittopplysninger. Dette medfører at personopplysningslovens regler om grunnlag for behandling av personopplysninger skal følges. Det må dermed foreligge et gyldig, uttrykkelig og informert samtykke i henhold til § 8 a for å behandle personopplysninger, herunder foreta kredittvurderinger. I tillegg til dette er det et krav om at den som etterspør kredittvurderingen skal ha et saklig behov for det.

En kredittvurdering kan få store konsekvenser for en person som er ute etter å få innvilget kreditt, for eksempel i forbindelse med en søknad om boliglån. Dersom kredittvurderingen ikke tilfredsstiller bankens krav til kredittverdighet, kan konsekvensen være at kredittvurderingen blir et hinder for en avtale om for eksempel kjøp av bolig. Det skal være en saklig grunn for å innhente kredittopplysninger om en enkeltperson. En slik saklig grunn vil normalt være til stede når det foreligger en kredittsituasjon. Enhver person har krav på å vite hva slags informasjon som er registrert om en selv. Dersom det blir foretatt en kredittvurdering av en enkeltperson, skal det sendes ut et gjenpartsbrev. Dette brevet skal inneholde informasjon om at det er foretatt en kredittsjekk, hvem som har sendt forespørselen om kredittsjekken og hvilken informasjon som faktisk er utlevert. Dette følger av personopplysningsforskriften § 4-4 og konsesjon om kredittopplysningsvirksomhet punkt 3.2.

Gjenpartsbrevet fungerer som en slags kontroll for den personen som er sjekket. Ved informasjon om hvilke opplysninger som er oppgitt og registrert, kan dessuten den registrerte få mulighet til innsyn i hvilke opplysninger som blir grunnlaget for vurderingen i kredittforholdet og ikke minst kan den registrerte rette opp eventuelle feil om det skulle forekomme.

For banker er det imidlertid gjort et unntak i konsesjonen om kredittopplysningsvirksomhet i henhold til personopplysningsforskriften § 4-7. Det fremkommer av konsesjonens punkt 3.2 at det ikke er noen plikt for kredittopplysningssekskapet til å sende gjenpartsbrev der-

som kredittopplysningene utleveres til en bank eller finansinstitusjon i forbindelse med bankens egne soliditets- og risikovurderinger. Imidlertid vil den alminnelige informasjonsplikten i personopplysningsloven §§ 19 og 20 fortsatt være gjeldende. Dette innebærer at den som skal foreta kredittvurderingen har en plikt til å informere den omspurte om dette og hva opplysningene skal brukes til. Denne informasjonen skal gis til den omspurte så tidlig som mulig, slik at den omspurte kan bestemme seg for om det vil være aktuelt med en avtaleinngåelse, når en kredittvurdering vil være en forutsetning fra motpartens side.

Datatilsynet har uttalt at en risikovurdering av bankers låneportefølje genererer plikt til å sende gjenpartsbrief til kunden, så lenge personopplysningene ikke er anonymisert før utsendelse til banken.²⁵ Det fremkommer videre av Datatilsynets uttalelser at ved opprettelse av kundeforhold i forbindelse med kredittkort, er det ikke plikt til å sende gjenpart, dersom kredittvurderingen ikke avdekker noen betalingsanmerkninger. Dersom kredittvurderingen derimot avdekker betalingsanmerkninger, skal det sendes gjenpartsbrief i forbindelse med et avslag.²⁶ Reglene i personopplysningsloven må under alle omstendigheter overholdes.

3.3 Opplysninger som registreres

Konsesjonen for kredittopplysningsselskaper inneholder i samsvar med personopplysningsloven § 35, utførlige lister om hva selskapene kan registrere om enkeltpersonene og hvor denne informasjonen kan innhentes.²⁷ Informasjon som kan registreres om privatpersoner er navn, folkeregistrert adresse, telefonnummer, fødselsnummer og øvrige kontaktopplysninger dersom den registrerte har gitt samtykke til dette. Videre kan kredittopplysningsforetakene registrere informasjon som er tilgjengelig i offentlige registre. Slik det er oppstilt i konsesjonen gjelder dette informasjon om forhold som knytter seg til utlagt likning, rettskraftige dommer, informasjon om tvangsforretninger i løsøre og fast eiendom, frivillige

---

²⁵ DT 02/00511, Personvern i finanssektoren av Berg Blixrud og Ask Ottesen side 299.

²⁶ DT 06/00246 og DT 07/01533, Personvern i finanssektoren av Berg Blixrud og Ask Ottesen side 299.

²⁷ Konsesjon for kredittopplysningsselskaper punkt 1.

heftelser i fast eiendom og løsøre, utleggsforretninger, konkurs, konkursskarantene, næringsinteresser, gjeldsforhandlinger og opplysning om umyndiggjørelse etter vergemålsloven § 1. Når det gjelder opplysninger om enkeltpersoner som ikke inngår i et offentlig register, kan kredittopplysningsselskapene registrere informasjon om betalingsanmerkninger, risikoprofiler og frivillig registrert kredittsperre. Opplysningene kredittopplysningsselskapene baserer vurderingene sine på er innhentet fra inkassobyråer, Norsk Eiendomsforvaltning, Statens Kartverk, Statistisk sentralbyrå, Brønnøysundregistrene, Norsk lysingsblad, det sentrale personregister, Skattedirektoratet, domstolene, andre kredittopplysningsselskaper, den registrerte selv, teleselskaper og offentlig tilgjengelige adressedistributører og sperreregistre. Opplysningene kan i henhold til konsesjonens punkt 1.2, innhentes som enkeltopplysning og masseopplysning, gjennom bruk av elektroniske lagringsmidler, elektronisk overføring over tele- eller datanettverk eller skriftlig. Selv om det er relativt stor frihet knyttet til hvordan opplysningene innhentes, er det krav om at innhentingene skal skje på en tilfredsstillende sikker måte.

Når det registreres opplysninger som har betydning for en kredittvurdering, skal den registrerte forhåndsvarsles.²⁸ Dette utføres ved at det sendes en kopi over informasjonen som er endret eller registrert til den registrerte. Dette er en generell informasjonsplikt som trer i kraft så snart opplysningene er innhentet og før opplysningene blir utlevert. Forhåndsvarselet skal inneholde en forklaring om hvordan opplysningene vil bli brukt og opplyse den registrerte om kilden til opplysningene.

Det finnes unntak fra plikten til forhåndsvarsling. Unntakene gjelder dersom det dreier seg om opplysninger om ligning fra Skattedirektoratet, ved registrering av næringsinteresser eller oppdatering av grunndata. Plikten til forhåndsvarsling gjelder heller ikke dersom det dreier seg om innhentelse av opplysninger om utlegg og tvangsforretninger, så lenge varsel er gitt i forbindelse med utsending av namsboken.

---

²⁸ Konsesjon om kredittopplysning punkt 3.1.

I forhåndsvarselet skal den registrerte oppfordres til å gi beskjed om eventuelle uriktige opplysninger innenfor en frist på fjorten dager. Før disse fjorten dagene har gått skal ikke de nye opplysningene brukes i kredittopplysningsvirksomhet. Dersom den registrerte har innsigelser mot registrering av de aktuelle opplysningene, skal ikke disse opplysningene brukes i kredittopplysningsvirksomhet, før forholdene er avklart. Bevisbyrden for at opplysningene er korrekte og oppdaterte påligger kredittopplysningsselskapene og dersom det ikke oppnås enighet mellom selskapet og den registrerte, skal opplysningen slettes.

Kredittopplysninger registreres for å hindre uheldig kredittgivning. På denne måten fungerer kredittopplysning som en sikkerhet for både kredittgiver og låntaker. Kredittgiver vil på sin side ofte unngå å utbetale et lån til en person som ikke er betalingsdyktig. Låntaker vil få en ekstra terskel i forbindelse med å ta opp lån og et varsel dersom det vil bli utfordrende for personen å betjene lånet. Formålet med bruk av kredittopplysning er dermed å hindre uheldige lån opptak og minimere risikoen forbundet med dette for begge parter.

På den andre siden vil kredittopplysningsvirksomhet kunne få negative konsekvenser for den registrerte med tanke på en utilsiktet spredning av personopplysninger. Den kredittvurderte vil kunne miste kontrollen over spredningen av sine egne opplysninger. Ettersom opplysningene som registreres innhentes fra mange forskjellige registre og aktører, foregår det en prosess som inkluderer forskjellige regelsett. Det kan knytte seg problemer til behandlingen av disse opplysningene, opplysningenes kvalitet og ikke minst kan det være problematisk om etterspørre av kredittopplysningene faktisk har et saklig behov for opplysningene. Kredittmerknings opplever for mange som opplysninger av sensitiv karakter, og en spredning av denne type opplysninger kan få store konsekvenser for den registrerte. For eksempel kan en sammenblanding av fødselsnummer føre til store konsekvenser for en enkeltperson. Bruk av fødselsnummer er ofte den eneste måten kredittopplysningsselskapene kan sikre at opplysningene registreres på rett person. Fødselsnummer skal kun brukes internt i kredittopplysningsvirksomheten og kan ikke utlevers ved en kredittvurdering.

3.4 Kvaliteten på kredittopplysninger

Regelverket for behandling av kredittopplysninger finner vi i personopplysningsloven, personopplysningsforskriften og Datatilsynets konsesjon for kredittopplysningsvirksomhet. Der er altså ingen egen lov om kredittopplysningsvirksomhet. Da Personopplysningsloven ble innført og tok over for den tidligere personregisterloven,²⁹ uttalte justiskomiteen at det burde vurderes om det ville være behov for en egen lov om kredittopplysningsvirksomhet.³⁰ Ettersom en slik lov fortsatt ikke eksisterer i norsk rett, vil praksis og uttalelser etter personregisterloven fortsatt være relevant i forhold til spørsmål om personvern i forhold til kredittopplysninger ettersom de tidligere reglene i personregisterloven, personregisterforskriften og konsesjonen i høy grad er videreført i den nye loven.³¹

For å sikre kvaliteten på kredittopplysningene, er det avgjørende at disse er korrekte og oppdaterte i samsvar med personopplysningsloven § 11 bokstav e. Dette kravet medfører at selskaper som driver kredittopplysningsvirksomhet har en selvstendig plikt til å sikre at de oppgir opplysninger som gir et riktig bilde av den kredittvurderes betalingsevne. Det vil derfor være av særlig viktighet at kredittopplysningsselskapene holder oppsyn med når nedbetaling av et krav endrer størrelse og kanskje faller bort. Selv om det er et krav om at opplysningene som oppgis skal være oppdaterte, er det inntatt i konsesjonens punkt 4.2 om sletting, at etterspøreren alltid skal gjøres oppmerksom på at beløpets størrelse ikke alltid gir uttrykk for de faktiske forholdene. For å sikre kvaliteten på opplysningene og herunder at de er riktige og oppdaterte er det inntatt regler om sletting både i personopplysningsloven og i konsesjonen, og regler om retting i personopplysningsloven.

---

²⁹ Personregisterloven av 9. juni 1978 nr 48.

³⁰ NOU 1997: 19 punkt 13.4.2.

³¹ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) Om lov om behandling av personopplysninger.

3.4.1 Saklig behov ved utlevering av opplysninger

Ved utlevering av kredittopplysninger, må det kunne påvises et saklig behov hos mottaker. Dette følger av personopplysningsforskriften § 4-3, der det heter at ”kredittopplysning kan bare gis til den som har saklig behov for den”. Det er etterspørre som må godtgjøre at han har et slikt saklig behov for opplysningene. Spørsmålet er dermed hva som vil være å regne som et ”saklig behov”.

Hovedregelen for at det skal kunne sies å foreligge et ”saklig behov” for å få tilgang til kredittopplysninger om andre, er i henhold til Datatilsynet at det foreligger et kredittforhold, altså at det skal ytes en form for kreditt. Dette kan for eksempel gjelde ved låneopp- tak. Regelen henger sammen med formålet med kredittvurderingen, som i hovedsak er å finne ut om en potensiell kunde er kredittverdig

I Personvernemndas avgjørelse 2010/ 04 ble spørsmålet om hva som oppfyller kravet om ”saklig behov” tatt opp. Saken gjaldt hvorvidt en advokat som foretok en kredittvurdering av klager på sin klients vegne, oppfylte kravet til saklig behov. Klienten hadde et erstatningskrav mot klageren, og dette var bakgrunnen for kredittvurderingen. Nemnda kom til at erstatningskrav, vil være tilstrekkelig til å tilfredsstille kravet om saklig behov og uttaler samtidig at begrepet bør tolkes ”romslig”. Bakgrunnen for at begrepet bør tolkes ”romslig” finnes i forarbeidene til den tidligere regelen i personregisterloven § 17, som personopplysningsforskriften § 4-3 viderefører.³² Nemnda uttaler dessuten at etter deres syn bør ”terske- len for å kredittvurdere i slike forhold være lave”.

3.4.2 Retting av opplysninger

Både utførelsen av forhåndsvarsling og gjenpart, gir en oppfordring til den kredittvurderte om å gi tilbakemelding til kredittopplysningsforetaket, dersom informasjonen som er opp- gitt ikke er korrekt. Plikten til å rette mangelfulle opplysninger følger også implisitt av kon-

---

³² NOU 1974: 22

sesjonens punkt 3.1, der kredittopplysningsforetakene er pålagt bevisbyrden for at opplysningene de oppgir og registrerer er korrekte.

Imidlertid finnes det en egen bestemmelse i personopplysningsloven § 27 som omhandler regler om retting av personopplysninger. Det følger av denne bestemmelsen at den behandlingsansvarlige av eget tiltak, eller på begjæring av den registrerte, skal rette opplysninger som er mangelfulle. Dette gjelder opplysninger som er uriktige, ufullstendige eller som det ikke er adgang til å behandle. Opplysninger det ikke er adgang til å behandle, vil for eksempel være sensitive opplysninger i henhold til personopplysningsloven 9 jfr. § 2 nr. 8. Dette vil være opplysninger som knytter seg til helseforhold, straffeforhold, seksuelle forhold, medlemskap i fagforeninger, etnisk bakgrunn og opplysninger om politisk, religiøs eller filosofisk oppfatning.

I Personvernemndas sak PVN-2009-02, hadde et selskap som nylig hadde byttet daglig leder blitt kredittvurdert av Lindorff Decision AS. Selskapet hadde blitt klassifisert med en dårlig karakter i forbindelse med kredittvurderingen. Bakgrunnen for den dårlige klassifiseringen var blant annet et negativt årsresultat og bytte av daglig leder. Den lave karakteren medførte at selskapet ikke kunne delta i enkelte anbudskonkurranser og prekvalifiseringer for entrepris konkurranser. Selskapet hevdet at vurderingen var feil, fordi skifte av daglig leder burde ikke ha noen innvirkning på karakteren. Selskapet ville ha vurderingen rettet i henhold til personopplysningsloven § 27, eller slettet i medhold av personopplysningsloven § 28 tredje ledd. Personvernemnda uttaler at selv om karakteren kan virke belastende, var opplysningene i vurderingen den bygget på lovlig innhentet. Karakteren kunne dermed ikke kreves rettet eller slettet med grunnlag i bestemmelsene i personopplysningsloven.

Retting av mangelfulle eller uriktige opplysninger som kan ha betydning som dokumentasjon, kan skje ved at opplysningene blir tydelig markert og supplert med de korrekte opplysningene, jfr. personopplysningsloven § 27 andre ledd.

I Personvernemndas sak PVN-2003-4, ble spørsmålet om uriktige opplysninger i en barnevernjournal tatt opp. Klager var ikke selv part i saken, men opptrådte av og til på vegne av parten, som var klagers barn. Selve barnevernsaken gjaldt klagers barnebarn. Journalen var svært omfattende og klager hevdet at en rekke opplysninger var uriktige. Personvernemnda manglet grunnlag for å vurdere hva som var uriktige opplysninger, og gjennomføringen av sletting ved overstrykning i papirdokumenter ville være praktisk vanskelig. Dokumentene var også relevante i en barnevernssak som på vedtakstidspunktet ikke var avsluttet, jf personopplysningsloven § 27, 2 ledd. Personvernemnda opprettholdt Datatilsynets vedtak om at klagers anførsler skulle supplere journalen, slik at vedkommende som ser journalen, vil kunne gjøre seg kjent med klagers fremstilling.

Den behandlingsansvarlige har i henhold til personopplysningsloven § 27, også et ansvar for å underrette mottakere av de mangelfulle opplysningene, dersom feilen kan få konsekvenser for den registrerte. I Personopplysningsforskriften § 4-4 siste ledd er det inntatt en plikt for kredittopplysningselskapene til å føre en oversikt over hvilke kredittopplysninger som er gitt om den enkelte i løpet av de siste seks måneder, hvor opplysningene er hentet fra og hvem som er mottakeren av opplysningene.

3.4.3 Sletting av opplysninger

I personopplysningsloven § 28 er det oppstilt et forbud mot å lagre unødvendige personopplysninger. Opplysninger skal ikke lagres lenger enn det som er nødvendig ut i fra formålet med behandlingen. Etter at formålet er oppnådd skal opplysningene som hovedregel slettes. Det er unntak fra sletteplikten dersom opplysningene skal lagres i henhold til annen lovgivning. For kredittopplysningsforetak er det egne slette regler i konsesjonen. Opplysninger skal ikke brukes i kredittopplysningsvirksomhet lenger enn fire år. Etter dette skal de slettes. Slettefristen løper fra den dagen opplysningen ble lovlig registrert for første gang.³³

---

³³ Konsesjon om kredittopplysningsvirksomhet punkt 6.

For fordringer som tvangsforretninger i fast eiendom eller løsøre gjelder det utvidede slettefrister. Slike opplysninger kan benyttes i kredittopplysningsvirksomhet så lenge de er registrert i et offentlig register.³⁴ For fordringer som ikke kan resultere i tvangsforretning, er det en utvidet slettefrist på fire år dersom det tas rettslige skritt³⁵. For oppgjorte fordringer gjelder det en umiddelbar sletteplikt.

3.4.4 Gir opplysningene et riktig bilde av de faktiske forhold?

Reglene om forhåndsvarsling og plikt til å sende gjenpart og slette- og rettepliktene bidrar til å sikre at kvaliteten av kredittopplysningene er tilfredsstillende. Likevel vil det alltid være en risiko for at misvisende opplysninger blir utgitt og at personopplysninger kan komme på avveie. Ettersom en del av formålet med forhåndsvarsel, gjenpart og rette- og slette plikter er nettopp å sikre at opplysningene som registreres og oppgis er mest mulig oppdaterte i samsvar med personopplysningsloven § 11 bokstav d, tilsier dette samtidig at det er en viss risiko for at opplysningene ikke danner et riktig bilde av virkeligheten, forbundet med kvaliteten av opplysningene som oppgis. Ettersom det eksisterer en plikt for kredittopplysningsforetakene i å påse at opplysningene de har registrert til en hver tid er oppdaterte, knytter usikkerhetsmomentene seg stort sett til nedbetaling av gjeld. Her kan det være vanskelig for kredittopplysningsselskapene å følge med, ettersom det ikke eksisterer noen meldeplikt for privatpersoner i forbindelse med nedbetalinger. For gjeld som ikke er registrert, eller er større enn det selskapene har informasjon om, vil dette kunne få konsekvenser for både den som forespør og den som blir kredittvurdert. Ikke registrert gjeld kan dermed gi et falskt bilde av den faktiske situasjonen og føre til at en låntaker får utbetalt lån som det vil bli vanskelig å betjene. Det er imidlertid en plikt for en som søker om

---

³⁴ Konesjon om kredittopplysningsvirksomhet punkt 6.2.

³⁵ Konesjon om kredittopplysningsvirksomhet punkt 6.3.

lån til å oppgi all gjeld til den det søkes kreditt hos. Brudd på denne plikten er straffesanksjonert, jfr. straffeloven § 270.

Problemene med kvaliteten av kredittopplysninger er stort sett knyttet til om opplysningene er oppdaterte og at det ikke oppgis feil opplysninger. Kredittselskapene utfører en tjeneste som skal gjøre risikoen for uheldige låneopptak og lånebevilgninger mindre. Det vil likevel alltid være en viss risiko knyttet til kreditt for begge parter. Denne risikoen skal både låntaker og långiver være klar over og akseptere ved en avtaleinngåelse. Låneutgiver tjener penger på å utbetale lån i form av renter, og låntaker får et gode i det de får penger til for eksempel å kjøpe en bolig i dag, i stedet for å spare egne midler over tid. Selv om det er en risiko knyttet til kvaliteten ved bruk av kredittvurderinger, vil disse kun være å anse veiledende og nyttige ved inngåelsen av en kredittavtale.

4 Bank

4.1 Generelt

Etter at Forbrukerkredittdirektivet³⁶ ble gjennomført i norsk rett i 2010 ble det gjort en del endringer i forbindelse med kredittkundeforhold. Det ble inntatt en plikt til å kredittvurdere kunden. Videre ble det innført en generell forklaringsplikt, og frarådningsplikten som var innført 1. juli 2000 ble endret. Reglene om informasjonsplikt ved markedsføring og forut for avtaleinngåelse ble utvidet, det ble innført regler om en kredittavtales form og innhold og innført en opplysningsplikt som gjelder mens avtalen løper og angrerett for kunden med mer.

Banker behandler i stor grad forskjellige typer personopplysninger og særlig opplysninger knyttet til økonomi, vil ofte oppfattes som følsomme for bankens kunder, selv om slike opplysninger ikke er ansett som ”sensitive” i lovens forstand. Banker er underlagt konsesjonsplikt og Datatilsynet har utarbeidet en egen standard konsesjon for behandling av personopplysninger i banksektoren. Det som skal behandles i det videre er bankers behandling av kredittopplysninger.

Ettersom kredittopplysninger er personopplysninger, skal reglene i personopplysningsloven og personopplysningsforskriften følges. I personopplysningsloven § 5 er det inntatt en regel som sier at dersom det finnes andre regler som regulerer det aktuelle forholdet særskilt, vil disse reglene gå foran de generelle bestemmelsene i personopplysningsloven.

4.2 Opplysningsplikt før avtaleinngåelsen

Det foreligger en kredittopplysningsplikt for kredittgiver før avtalen er inngått. Dette følger av finansavtaleloven § 46 a. Denne opplysningsplikten gjelder blant annet opplysninger

---

³⁶ EU Direktiv 2008/48/EF

om kredittgiver og eventuell kredittformidlers navn og adresse, kreditttype, samlet kredittbeløp, avtalens vilkår, kredittavtalens løpetid, detaljert informasjon om tilbakebetaling av kreditten, krav om sikkerhet, effektiv og nominell rente angivelse, forsinkelsesrenter og andre renter forbundet med mislighold av avtalen, vilkår for endring av avtalen, angrerett og vilkår for oppsigelse av avtalen. Det er altså en relativt omfattende informasjonsplikt som er gjeldende før avtaleinngåelsen. Videre innebærer bestemmelsen et krav om at opplysningene skal gis til kunden i god tid før avtaleinngåelsen. Kravet til ”god tid” er oppfylt når kunden har tid til å overveie fordeler og ulemper ved inngåelsen av avtalen. Disse opplysningene skal videre gis på papir eller et varig medium, i samsvar med paragrafens tredje ledd.

4.3 Bankens plikt til å vurdere kundens kredittverdighet

Finansavtaleloven § 46 b gjelder kundens egeninteresse i å bli kredittvurdert før avtale om lån inngås med banken. Denne vurderingen skal skje etter kundens egne opplysninger og om nødvendig opplysninger innhentet fra en relevant database. Slike databaser vil være de som er godkjent etter reglene om kredittvurderinger. Denne plikten til å vurdere kundens kredittverdighet gjelder videre dersom kredittforholdet endrer seg og kreditten blir utvidet. Dersom kunden får avslag på lånesøknaden med begrunnelse i manglende kredittverdighet etter søk i database, skal kunden underrettes om dette vederlagsfritt. Denne underretningen skal skje omgående og inneholde informasjon om resultatet av søket i databasen og informasjon om databasen som er benyttet i forbindelse med søket. Det er, i henhold til ordlyden, ingen plikt for banken til å innhente opplysninger fra en database jfr. regelens ordlyd ”om nødvendig”. Banken kan i utgangspunktet fritt foreta kredittvurderingen av kunden på grunnlag av dennes egne oppgitte opplysninger. Likevel vil det i de fleste tilfeller være naturlig for banken å foreta en kredittvurdering av kunden av hensyn til kunden som forbruker, men også hensynet til bankens egen sikkerhet tilsier dette. Banken vil ved å foreta en kredittvurdering av den potensielle kunden, være tilnærmet sikker på at den vil få inn pengene sine. Hensynet til god bankskikk tilsier dessuten også at det foretas en kredittvur-

dering av kunden i forbindelse med en lånesøknad.³⁷ Kreditt vil ikke bli innvilget dersom kundens økonomiske situasjon er å anse som svak. Imidlertid kan sikkerhetsstillelse eller kausjon veie opp ved en svak kredittvurdering.

Vurderingen skal etter ordlyden foretas på bakgrunn av ”fyllestgjørende opplysninger”. I denne vurderingen vil kredittens størrelse være av særlig betydning. Når opplysningene skal innhentes i forbindelse med en kredittvurdering, må kredittgiveren ta stilling til hvilke opplysninger som vil være aktuelle å bygge vurderingen på. Lånsøkeren presenteres normalt for et skjema der det forventes at de aktuelle opplysningene å bygge vurderingen på vil bli oppgitt. En eventuell plikt for banken til å innhente opplysninger om forbrukeren, vil dermed forutsette at forbrukeren ikke har gitt tilstrekkelige eller ”fyllestgjørende” opplysninger. Kredittgiveren kan kun be forbrukeren opplyse, eller selv innhente opplysninger fra forbrukeren som er relevante for kredittvurderingen ut i fra kravet om saklig behov. Om det er saklig behov for opplysningene må ses i sammenheng med formålet med innhentelsen av opplysningene. Personopplysningsloven §§ 8, 9 og 11 første ledd bokstav d, oppstiller et krav til at opplysningene som innhentes må være ”tilstrekkelige og relevante for formålet med behandlingen.” Hva som er relevante opplysninger vil variere. Normalt er økonomiske opplysninger om lønn og formuesforhold relevante å innhente, mens opplysninger om skilsmisse, arbeidsledighet og sykdom kan ha relevans for skyldnerens betalingsevne i noen tilfeller og i andre ikke.

Kredittgiveren må anses å ha oppfylt sin plikt til å innhente fyllestgjørende opplysninger om forbrukeren, dersom vurderingen er basert på de opplysninger forbrukeren har oppgitt og de opplysninger som det er mulig for kredittgiveren å innhente, så lenge ikke opplysningene framstår som klart mangelfulle sett i sammenheng med størrelsen av kredittsøknaden og forsvarlig praksis med hensyn til kredittvurderinger.

---

³⁷ NOU 1994: 19 s. 55

Dersom ikke kredittsøkeren oppgir opplysninger til banken som vil være relevante for vurderingen, men som ikke vil være naturlig for banken selv å innhente i en relevant database og dette senere viser seg å få betydning for søkerens betalingsevne, vil banken normalt sett likevel ikke kunne holdes ansvarlig for ikke å ha oppfylt sin plikt etter § 46 b.

Banken kan innhente opplysninger fra relevant database dersom dette fremstår som nødvendig, jfr. regelens ordlyd ”om nødvendig”. Formuleringen tyder på at det normalt sett ikke er nødvendig å innhente opplysninger fra andre hold, og at forbrukeren dermed stort sett oppgir ”fyllestgjørende opplysninger”. Kredittgiveren har likevel en rett til å sikre seg at opplysningene som blir oppgitt er overensstemmende med virkeligheten, og kan undersøke en relevant database for å forsikre seg om dette. En relevant database vil gjerne være kredittopplysningsselskapers registre, hvor betalingsanmerkninger og likningsforhold løpende registreres. Om det skulle foreligge en eventuell plikt for banken til å undersøke en slik type database, er dermed avhengig av at disse faktisk eksisterer.³⁸

4.4 Forklaringsplikt

Før kredittavtalen inngås skal kredittgiveren informere kredittakeren om hvordan forholdene vil bli ved inngåelsen av avtalen, slik at kunden kan vurdere om kredittforholdet vil passe dennes behov og økonomiske situasjon. Denne forklaringen skal i samsvar med finansavtaleloven § 46 bokstav c, inneholde opplysningene som allerede er gitt i medhold av opplysningsplikten for ut for avtaleinngåelsen, i tillegg til avtalens viktigste egenskaper og konsekvenser kredittavtalen kan få for forbrukeren ved et eventuelt mislighold. Denne bestemmelsen regulerer forklaringsplikten i avtaleforholdet før en eventuell avtale inngås. Her skal forklaringsplikten relateres spesielt til kundens behov og finansielle situasjon med den hensikt at lånet skal betjenes uten risiko eller urimelig belastning for låntaker. Finansavtaleloven §§ 46 a og b regulerer en generell opplysningsplikt som omfatter vilkårene i selve kreditt-tilbudet. Denne forklaringsplikten har nær sammenheng med bankenes fraråd-

---

³⁸ NOU 2009: 11, punkt 5.4.3.

ningsplikt, men har likevel forskjellig funksjon. Banken trenger ikke nødvendigvis å fraråde kunden å ta opp lån, men kan henwise kunden til alternativer, som vil passe bedre for kundens behov og finansielle situasjon. Forklaringsplikten påhviler enten kredittgiver eller kredittformidler. Dette betyr at det er tilstrekkelig om en av disse oppfyller forklaringsplikten i forhold til kunden. Forklaringsplikten inntretr ikke dersom kunden selv er i stand til å vurdere om kredittavtalen passer vedkommendes behov og økonomiske forhold. Dette forutsetter at kunden er klar over hvilke konsekvenser som vil inntre dersom avtalen blir misligholdt. Det er videre kredittgiver og kredittformidler som har risikoen for at kunden er klar over dette. I de tilfeller hvor forklaringsplikten inntretr skal banken underrette kunden om følgene av et mislighold, herunder forsinkelsesrenter ved for sen betaling, risikoen for at en pantsatt eiendel kan bli realisert, at ansvar kan gjøres gjeldende ovenfor kausjonister, betalingsanmerkninger og ansvar for restgjeld.³⁹

4.5 Frarådningsplikt

Den tidligere ulovfestede frarådningsplikten for banker og andre finansinstitusjoner er i dag regulert i finansavtaleloven § 47. Lovfesting av frarådningsplikten var mye omdiskutert i forbindelse med tilblivelsen av loven.⁴⁰ Lovfestingen av frarådningsplikten 1. juli 2000, er i forarbeidene antatt hovedsakelig å være en kodifisering av det som allerede følger av avtaleloven §§ 30, 33 og 36, i tillegg til de ulovfestede reglene om lojalitetsplikt i kontraktsforhold.⁴¹

Bankklagenemnda har i sak BKN-03140, lagt til grunn at det har skjedd en endring i rettsstilstanden etter at frarådningsplikten ble lovfestet. Det er antatt at rettsstilstanden har gått i retning av å pålegge institusjonene større forpliktelser etter at finansavtaleloven § 47 trådte i kraft. Tidligere var utgangspunktet for vurderingen knyttet til ”håpløst foretagende”, noe

---

³⁹ NOU 2009: 11, punkt 5.4.4.

⁴⁰ Ot.prp. nr 41 (1998-1999), punkt 9.4.3. og NOU 1994: 19, punkt 3.

⁴¹ Ot.prp. nr 41 (1998-1999), punkt 9.4.3.

som fremkom av Rt. 1959 side 1048. Vurderingen av om låneavtalen skal frarådes har dermed flyttet seg fra ”håpløst foretagende” til ”alvorlig bør overveie å avstå fra”. Det må dermed kunne antas at terskelen for når frarådningsplikten inntreer har blitt lavere etter lovfestingen. Videre er det inntatt i lovteksten at banken må ta hensyn til ikke bare ”økonomisk evne”, men også ”andre forhold” når den skal vurdere om lånet bør frarådes. Dette legger grunnlag for en bredere vurdering av forbrukerens situasjon, noe som tyder på at frarådningsplikten har blitt strengere og mer omfattende enn den var tidligere, etter ulovfestet rett. Dette standpunktet støttes også av forarbeidene, der det er uttalt at ”selv om en manglende frarådning kan føre til at kredittavtalen faller bort eller lempes etter ulovfestede regler eller avtalelovens regler, vil trolig en lovfestet plikt til å frarå således gå lenger og lettere kunne føre til at avtalen bortfaller eller lempes.” Samme sted i forarbeidene er det antatt at en lovfestet frarådningsplikt vil kunne gi et sikrere holdepunkt for rettspraksis og i større grad markere lojalitetsplikten i kredittforhold i forhold til tidligere ulovfestet rett.⁴²

Dersom banken finner grunner til å fraråde en kunde å ta opp lån, skal denne underrettes om dette. Underretningen skal skje skriftlig, og dersom frådningen foregår før avtalen inngås skal den også skje muntlig. Dersom kunden likevel velger å inngå avtalen skal den personlig signere på at han har mottatt skriftlig og muntlig råd om ikke å inngå avtalen. Dette er ansett som en egnet mulighet til å tydeliggjøre risikoen ved kredittavtalen for låntakeren.⁴³ Den muntlige underretningen i forkant av avtaleinngåelsen, skal gjøre frarådningsplikten mest mulig effektiv.⁴⁴ Det sentrale ved den muntlige frarådningen er at det oppnås muntlig kontakt mellom kredittgiveren og forbrukeren, noe som innebærer at den muntlige frarådningen godt kan foregå over telefon. Reservasjonen ”så vidt mulig” gjør at den muntlige frarådningsplikten bare kan ses bort i fra dersom det ikke er har vært mulig å oppnå muntlig kontakt med forbrukeren etter formålstjenlige forsøk, og inngåelsen av kre-

---

⁴² NOU 2007: 5, punkt 3.1.

⁴³ NOU 2009: 11, punkt 5.4.5.

⁴⁴ Prop. 65 L (2009-2010) Endringer i finansavtaleloven mv. (Gjennomføring av direktiv 2008/48/EF om kredittavtaler for forbrukere mv.) punkt 6.3.

dittavtalen etter forholdene ikke bør utsettes til muntlig kontakt er oppnådd. Den muntlige og skriftlige frarådningsplikten i kombinasjon, samt den skriftlige bekreftelsen på at frarådning er mottatt, ble inntatt i finansavtaleloven i forbindelse med endringen av forbrukerkredittdirektivet fra 7. april 2008. Disse endringene skal øke forbrukerens bevissthet på risikoen ved opptak av kreditt. Utvalget uttaler i NOU 2009: 11 punkt 5.4.5 at disse endringene antas å være ” vel egnet til å tydeliggjøre for forbrukeren at kredittopptaket skjer på egen risiko”.⁴⁵ Frarådningsplikten påhviler både kredittgiver og kredittformidler i henhold til § 47 andre ledd.

Dersom det er klare tegn på at en inngåelse av en kredittavtale vil medføre store utfordringer for forbrukerens økonomiske evne, eller at andre forhold på forbrukerens side tilsier at en slik avtale ikke bør inngås, inntreer frarådningsplikten og kredittgiveren skal underrette låntaker om dette. Begrepet ”andre forhold”, er et vidt begrep som må kunne omfatte mye. I forarbeidene er det uttalt at slike ”andre forhold”, kan være forhold som kredittgiveren får kjennskap til i forhandlingen med forbrukeren, eller andre omstendigheter som for eksempel formålet med kreditten. Et eksempel på dette kan være dersom formålet med lånet er kjøp av bolig, og kredittgiver oppdager at låntaker er i ferd med å betale en betydelig overpris for boligen.⁴⁶ Ser man begrepet ” andre forhold” i sammenheng med frarådningspliktens formål, som er å forhindre at en låntaker tar opp et lån som vil bli vanskelig å betjene, synes det naturlig å legge til grunn at begrepet ” andre forhold” knytter seg til forhold som vil ha betydning for låntakers betalingsevne.

Vurderingen av om kunden skal frarådes å inngå en kredittavtale, skal etter regelens ordlyd i utgangspunktet skje ut i fra opplysninger om låntakers økonomi på avtaletidspunktet og helt frem til utbetalingen, men også en fremtidsrettet vurdering kan spille inn dersom kjente eller sannsynlige endringer i låntakers finansielle situasjon må kunne anses relevante for vurderingen. Relevante opplysninger i vurderingen knytter seg normalt til inntekt, faste

---

⁴⁵ NOU 2009: 11, punkt 5.4.5.

⁴⁶ NOU 1994: 19, side 55.

utgifter, gjelds- og formuesforhold og førsørgelsesansvar. Kredittens størrelse og betjeningsevne over tid vil også være relevante faktorer i vurderingen.

I Datatilsynets sak DT 05/01405 ble spørsmålet om hvilke opplysninger det er adgang til å innhente i forbindelse med behandling av en lånesøknad tatt opp. Banken ønsket å innhente opplysninger om forhold som arbeidsledighet, sykdom og skilsmisse med hjemmel i finansavtaleloven § 47. Datatilsynet ba Justis- og politidepartementet om en tolkning av rekkevidden av finansavtaleloven § 47 i denne forbindelse, og om hvilken grad av relevans denne type opplysninger har for frarådningsplikten. Lovavdelingens konklusjon var at innhentelse av opplysninger i forbindelse med en kredittvurdering må skje på et annet grunnlag enn finansavtaleloven § 47. Det ble uttalt at personopplysningsloven § 8 bokstav a vil være det korrekte grunnlaget for innhentelse av opplysninger i et slikt tilfelle. Lovavdelingen uttalte videre at de relevante opplysningene som kan legges til grunn i en frarådnings-situasjon må vurderes i lys av personopplysningsloven § 11 bokstav d og tolker regelen slik:

”Det er liten tvil om at opplysninger knyttet til låntakerens lønns- og formuesforhold generelt må anses som relevante ved en kredittprøving. Relevansen av opplysninger om arbeidsledighet, skilsmisse og sykdom vil derimot avhenge av de konkrete omstendighetene. I noen tilfeller vil slike forhold kunne være relevante for den enkeltes betalingsevne, i andre tilfeller ikke.”

Konklusjonen ble at å be om opplysninger om arbeidsledighet, sykdom og skilsmisse på generelt grunnlag, ville være i strid med personopplysningsloven § 11 bokstav d. Slike opplysninger kan dermed ikke innhentes rutinemessig og bør heller ikke utbes som standard i forbindelse med behandling av en lånesøknad.⁴⁷

---

⁴⁷ ”Personvern i finanssektoren” av Berg Blixrud og Ask Ottesen, side 388 og 389.

Frarådningsplikten inntreer når kredittgiveren ”må anta” at låntaker alvorlig bør avstå fra å ta opp kreditten. Spørsmålet blir deretter når økonomisk evne eller andre forhold på forbrukerens side, tilsier at banken må anta at lånet bør frarådes. I forarbeidene er det antatt at denne vurderingen knytter seg til situasjoner hvor långiver forstår at låntaker ikke vil makte å betjene lånet det søkes om.⁴⁸ Vurderingen av om forbrukeren må antas å alvorlig burde overveie å avstå fra å ta opp kreditten, knytter seg dermed også til den forutgående kredittvurderingen, jfr. finansavtaleloven § 46 b. Ved å innhente tilstrekkelige opplysninger om låntakers økonomiske situasjon i forkant av avtaleinngåelsen, vil banken kunne danne seg et bilde av lånetakers betalingsevne og betalingsvilje i forbindelse med ytelsen av lånet. Fremstår det som klart at det foreligger et misforhold mellom låntakers økonomi og størrelsen på lånet, eller dersom forholdet i seg selv fremstår som tvilsomt, bør lånet frarådes.⁴⁹ Dette henger sammen med at banken er den profesjonelle part i avtaleforholdet, og det må kunne forutsettes at denne har både relevant erfaring og sakskunnskap på området til å kunne vurdere om kreditten bør innvilges. I forarbeidene er det videre antatt at en ”frarådningsplikt bør inntre dersom långiveren må anta at låntakeren ikke vil ha økonomisk evne til å betjene lånet i henhold til de vilkår som avtales.”⁵⁰ Det er altså ikke bare størrelsen på selve lånet med tilhørende renteforpliktelser som skal vurderes i forhold til låntakers økonomiske evne, men også størrelsen på avdrag vil være av betydning for vurderingen. Samme sted i forarbeidene uttaler mindretallet at det må tas hensyn til en urealistisk nedbetalingsplan så vel som størrelsen på selve lånet.

I Bankklagenemndas sak BKN 2009-076, hadde banken innvilget lån til en eneforsørger i forbindelse med et boligkjøp. Innvilgelsen av lånet medførte at klager hadde en samlet gjeld som tilsvarte ti ganger forventet årsinntekt. Bankklagenemnda uttaler at ” slik den foreliggende sak er opplyst fremstår det ikke som realistisk at klager skulle kunne klare å betjene sine samlede gjeldsforpliktelser, og banken kan ikke ses å ha sannsynliggjort å ha

---

⁴⁸ NOU 1994, side 54.

⁴⁹ NOU 1994, side 54.

⁵⁰ NOU 1994: 19, side 54.

foretatt en forsvarlig kredittvurdering i dette tilfellet.” Banken konkluderte med at klager skulle ha blitt frarådet låneopptakelsen ettersom hun ikke hadde økonomisk evne til å betjene lånet.

Ved vurderingen av om banken skal fraråde en forbruker å ta opp lån, skal det vurderes hvorvidt forbrukeren ”alvorlig” bør overveie å avstå fra å ta opp lånet, jfr. finansavtaleloven § 47(1). Det er altså bare i tilfeller hvor det vil kunne medføre alvorlige økonomiske konsekvenser for forbrukeren å ta opp lånet, at dette skal frarådes. I forarbeidene er det uttalt at frarådningsplikts formål er å hindre at låntakeren tar opp et lån ”som han sannsynligvis ikke vil makte å betjene...”⁵¹ Dette må kunne forstås som at det vil være tilstrekkelig at det foreligger en sannsynlighetsovervekt for at forbrukeren ikke vil makte å betjene lånet, når alvorlighetskravet skal vurderes i forhold til en eventuell frarådelse. Dette standpunktet er det også støtte for i teorien.⁵²

Dersom frarådningsplikten ikke er overholdt og avtalen inngås, kan låntakers forpliktelser lempes når dette finnes rimelig, jfr. § 47 (3). Slik lemping kan bestå i rentenedsettelse, utvidet nedbetalingsplan eller nedsettelse av restbeløpet.⁵³ Utvalget bemerker i NOU 2009: 11 at hva som er rimelig vil avhenge av de individuelle omstendighetene knyttet til hver enkelt kredittsak og at ”ved henvisning til et rimelighetsskjønn vil en normalt oppnå den løsning som har de beste grunner for seg i hvert enkelt tilfelle ut fra en avveining av objektive og subjektive forhold og omstendigheter.”⁵⁴ I vurderingen skal det tas hensyn til hvor grov kredittgiverens forsømmelse må karakteriseres som og i hvilken grad forbrukeren kan bebreides.⁵⁵ Har for eksempel låntakeren bevisst oppgitt misvisende eller feilaktige opplysninger, vil en lemping av vilkårene i avtalen være utelukket. Dersom forbrukeren har gitt

---

⁵¹ NOU 1994: 19, side 55.

⁵² Evelyn Boge, ”Finansinstitusjonenes frarådningsplikt etter finansavtaleloven”, side 76.

⁵³ NOU 1994: 19, side 56.

⁵⁴ NOU 2009: 11, punkt 5.4.5.

⁵⁵ NOU 1994: 19, side 56.

uriktige opplysninger uaktsomt, vil en eventuell lemping være avhengig av grovheten på bankens pliktbrudd.⁵⁶ En ytterligere forutsetning for at lemping skal kunne innvilges vil være at det foreligger en årsakssammenheng mellom bankens manglende frarådning og de inntrådte betalingsproblemene.⁵⁷ Dersom vilkårene for lemping anses å foreligge, står domstolen ved henvisning til rimelighetsskjønnet, relativt fritt til å velge løsning. Domstolen kan velge å nedsette selve lånet, utvide betalingstiden, sette ned renten eller en kombinasjon av disse.⁵⁸

Formålet med lempingsregelen i finansavtaleloven § 47 tredje ledd er å reparere virkningene som følger av et uheldig låneopptak og dermed berge forbrukeren fra mulige økonomiske problemer. Regelen er antatt i første rekke å ha en preventiv effekt.⁵⁹ Frarådningplikten og lempingsadgangen er viktig ikke bare i forhold til forbrukerhensyn, men også av hensyn til andre kreditorer som kan bli urimelig rammet gjennom manglende betjening av forsvarlig utgitt lån, dersom den uforsvarlige kreditten gjør betalingsforpliktelsene til forbrukeren vanskelige å innfri.⁶⁰

God bankskikk tilsier at det er forventet at kredittgiveren skal foreta en forsvarlig kredittvurdering av forbrukeren før lånet utbetales.⁶¹ I Bankklagenemndas sak 2005-154 ble imidlertid ikke forbrukerens forpliktelser lempet etter en mulig sviktende kredittvurdering fra banken. Ettersom kreditten var å anse som lav, ble det akseptert at banken bare hadde lagt vekt på forbrukerens seneste likningsopplysninger og at det ikke var registrert noen betalingsanmerkninger på kunden. I sak 2008-091 hadde en bank utbetalt et lån på nær 2 620 000 kroner til en uføretrygdet. Den uføretrygdede hadde allerede et lån på 1.300 000

---

⁵⁶ NOU 1994: 19, side 56

⁵⁷ NOU: 1994: 19, side 56.

⁵⁸ NOU 1994: 19, side 56.

⁵⁹ NOU 1994: 19, side 54.

⁶⁰ NOU 1994: 19, side 55.

⁶¹ NOU 1994: 19, side 55.

kroner. Lånet ble innvilget med den forutsetning at to fritidseiendommer skulle selges og en sokkelleilighet i den nyanskaffede boligen skulle leies ut. Forbrukeren oppfylte ikke disse forpliktelsene og kunne dermed ikke betjene lånet. Saken ble klaget inn for Bankklagenemnda under henvisning til at banken skulle ha frarådet låneopptaket i henhold til finansavtaleloven § 47. Bankklagenemnda gav banken medhold og lempet ikke forbrukerens forpliktelser. Det ble uttalt at lånet oversteg det forsvarlige, men at det var klagers risiko at hun ikke hadde oppfylt forutsetningene for avtaleinngåelsen.

4.5.1 Økonomisk risiko

Når banken skal vurdere om lånet skal frarådes må kundens økonomiske evne vurderes. Det tas da, som tidligere nevnt, utgangspunkt i forholdene på avtaletidspunktet, eventuelt på utbetalingstidspunktet. Fremtidige endringer som enten er kjente eller fremstår som sannsynlige bør også tas med i vurderingen. Dette kan være forhold som knytter seg til høyere skatte- og avgiftsnivåer.⁶² Det vil foreligge en plikt til å fraråde låneopptak, dersom lånet vil være urealistisk stort ut i fra kundens økonomi, eller når nedbetalingsplanen av lånet fremstår som urealistisk.⁶³ Dersom banken fraråder forbrukeren å ta opp lån og denne likevel gjør dette, gjør han det på egen risiko.⁶⁴ Det vil være liten grunn til å lempe kredittforholdet for forbrukere som er i stand til selv vurdere risikoen ved å ta opp lån. Dersom forbrukeren ikke selv er i stand til å ivareta sine egne interesser, vil avtalelovens ugyldighetsregler regulere disse forholdene.⁶⁵

I Bankklagenemndas sak 2009-044, ble det uttalt at klagerne selv hadde risikoen for å ha oppgitt inntektsopplysninger som viste seg å være vel optimistiske. Gjeldsbelastningen viste seg å bli stor, men nemnda kom frem til at gjeldsbyrden ikke ble så tung at banken

---

⁶² NOU 1994: 19, side 55.

⁶³ NOU 1994: 19, punkt 8.1.

⁶⁴ NOU 1994: 19, side 54.

⁶⁵ NOU 2009:11.

måtte anta at klagernes økonomiske evne tilsa at de alvorlig burde ha overveiet å avstå fra å ta opp lånet.

Frarådningsplikten har som formål å hindre uheldige låneopptak. Uheldige låneopptak kan ha stor økonomisk betydning særlig for låntakeren, men også for banken. Dersom et utbetalt lån fremstår for banken som en utbetaling med høy risiko for mislighold, vil lånet under tiden kunne bli gjenstand for oppsigelse og dermed kunne få store økonomiske konsekvenser for låntakeren. På bankens side vil mange uheldige utbetalinger summert kunne få svært store konsekvenser for banken som institusjon, noe finanskrisen per i dag er et eksempel på.

4.6 Innsyn og informasjonsplikt ved behandlingen av opplysningene

I henhold til bankkonsesjonen skal banken gi kunden informasjon og innsyn etter reglene i personopplysningsloven kapittel III.⁶⁶ Dette gjelder reglene som er oppstilt i personopplysningsloven §§ 18, 19, 20, 21, 22, 23 og 24. Banken skal dessuten sørge for at generell informasjon om behandlingen av personopplysninger er lett tilgjengelige for kunder og publikum til enhver tid. Kravene til slikt innsyn følger av personopplysningsloven § 18 første ledd og er ansett tilfredsstillt dersom informasjonen om bankens rutiner ligger tilgjengelig på bankens nettsider, tilgjengeliggjøres i den enkelte kundes nettbank, eller gis i papirbasert form.⁶⁷ Banken skal gi informasjonen som følger av kapittel III i personopplysningsloven ved inngåelsen av kundeforholdet. Begrunnelsen for at kundene skal ha den generelle informasjonen lett tilgjengelig, er at dersom opplysningene senere benyttes til andre lovlige forhold, er det viktig at det foreligger et gyldig behandlingsgrunnlag for dette. Et gyldig behandlingsgrunnlag vil i henhold til personopplysningsloven § 2 nr. 7, være samtykke, lov, eller nødvendig grunn. For at et samtykke skal kunne godkjennes som behandlingsgrunnlag må det være avgitt frivillig. Erklæringen må videre være uttrykkelig. Dette betyr

---

⁶⁶ Bankkonsesjonen punkt 1.

⁶⁷ Bankkonsesjonen punkt 1.

at det ikke vil være tilstrekkelig med et passivt eller stilltiende samtykke og heller ikke konkludent adferd vil kunne anses å tilfredsstille kravet. Erklæringen må i tillegg være informert. Det vil si at den som samtykker må vite hva erklæringen faktisk gjelder og hvilke konsekvenser det kan eller vil få å gi sitt samtykke. I henhold til ordlyden ”... den registrerte..” skal erklæringen avgis individuelt. Det betyr at det må være den registrerte selv, eller en fullmektig som avgir erklæringen.⁶⁸

Personopplysningsloven åpner for at opplysninger kan behandles selv om det verken finnes samtykke eller lovhjemmel så lenge det finnes en nødvendig grunn for behandlingen. En nødvendig grunn foreligger dersom behandlingen er nødvendig for å oppfylle en avtale med den registrerte, eller utføre ønskede handlinger for ut for inngåelsen av avtalen. Videre vil det foreligge en nødvendig grunn dersom den behandlingsansvarlige skal oppfylle en rettslig forpliktelse, ivareta den registrertes vitale interesser, utføre en oppgave av allmenn interesse, utøve offentlig myndighet, dersom utlevering av opplysninger vil ivareta en berettiget interesse og ikke hensynet til den registrertes personvern vil overstige denne interessen. Disse avveiningene er opplistet i personopplysningsloven § 8 bokstav a til f og er av skjønnsmessig karakter. Det vil være nærliggende å tolke ”nødvendig” i samsvar med praksis fra EMD der definisjonen er ” pressing social need”. Ordet ”nødvendig” uttrykker dermed et påtrengende samfunnsmessig behov som i tillegg skal være forholdsmessig ut i fra formålet med behandlingen. Effektivitetshensyn kan også være utslagsgivende dersom den nødvendige behandlingen fører til at formålet oppnås på mest mulig effektiv måte samlet sett, dette gjelder først og fremst for bokstav e. For at det skal foreligge en nødvendig grunn til å behandle personopplysninger etter bokstav f, må det i tillegg være en interesseovervekt som taler for behandling av opplysningene på bekostning av personopplysningsvern.⁶⁹

---

⁶⁸ NOU 1997: 19, 21 merknader til de enkelte bestemmelsene.

⁶⁹ ”Personvern i informasjonssamfunnet” Wiese Schartum og Bygrave, side 165 og 166.

Det er viktig at kunden enkelt skal kunne skaffe seg en oversikt over den generelle informasjonen som er lagret om dem. Det er i sammenheng med dette viktig at banken har oversikt over hvordan disse opplysningene behandles i banken, til enhver tid. Bankens kunde skal alltid ha tilgang til opplysningene som er oppstilt i personopplysningsloven § 18 første ledd. Banken er forpliktet til uoppfordret å gjøre kunden eller publikum kjent med disse opplysningene.⁷⁰

Bankens kunder har videre krav på innsyn i opplysningene som er registrert om dem og hvilke sikkerhetstiltak som er knyttet til behandlingen, i henhold til personopplysningsloven § 18 andre ledd jfr. § 2 nr. 1. Denne innsynsretten omfatter også alle elektroniske oppslag i kundens kontoer eller øvrige kunde engasjement, som er foretatt innenfor de siste tre månedene, samt tidspunktet for oppslaget.

Opplysningene som utgis skal gis skriftlig dersom kunden ønsker det. I forbindelse med skriftlig utlevering av opplysninger, kan banken kreve at kunden først undertegner en skriftlig begjæring i henhold til personopplysningsloven § 24. For kunder som har ordningen med nettbank er det tilstrekkelig at informasjonen tilgjengeliggjøres i kundens nettbank, eller legges ut på bankens nettside. Dersom ikke kunden benytter elektroniske hjelpemidler, skal informasjonen utgis i papirform.⁷¹

Medarbeiderne i banken skal bare bruke informasjonssystemene dersom de er autoriserte for dette. Og bruk av informasjonssystemene skal bare gjøres dersom det er pålagt. Banken skal utføre sikkerhetstiltak for å hindre uautorisert bruk av systemene som gjør det mulig å oppfatte et eventuelt misbruk fra medarbeidernes side. Sikkerhetstiltakene skal dokumenteres, og ikke mulig for de ansatte i banken å omgå eller påvirke på noen måte. Dersom det oppdages uautorisert bruk, skal dette registreres. Den uautoriserte bruken av informasjonssystemet skal videre registreres og lagres i tre måneder i samsvar med personopplysnings-

---

⁷⁰ Merknadene til bankkonsesjonen punkt 1.

⁷¹ Bankkonsesjonens merknader punkt 1.

forskriften §§ 2-8, 2-14 og 2-16 tredje ledd. Disse reglene skal sikre at behandlingen av personopplysninger i banken skjer i samsvar med regelverket. Autorisasjonen skal sikre at det bare er medarbeidere som har kunnskap om den type opplysninger de behandler og har tjenstlig behov, som kan foreta innsyn.

Det er ansett som et viktig personvernprinsipp at den registrerte kan få vite hvem som har foretatt oppslaget av hensyn til kontroll og etterprøvelse. Muligheten for kontroll og etterprøvelse skal sikre at kunden har en mulighet til å finne ut om de ansatte går utover sine autorisasjoner og fullmakter i forbindelse med arbeidet. Kunden har i utgangspunktet likevel ikke mulighet til å finne ut hvem som har foretatt innsynet av hensyn til de ansattes personvern. Det er imidlertid ett unntak for kundens innsynsrett dersom oppslagene er gjort i forbindelse med system- og driftsoppdateringer.⁷²

Reglene for opplysningsplikt knyttet til selve kredittavtalen under kredittforholdet, eventuelle endringer i kredittforholdet og kredittakers angrerett følger av finansavtaleloven §§ 48a, 49, 50 og 51b.

4.7 Risikoklassifisering

Reglene om risikoklassifisering fremgår i hovedsak av finansieringsvirksomhetsloven⁷³ og kapitalkravsforskriften.⁷⁴ Regelverket for kapitaldekning har til hensikt å redusere risikoen for at en bank ikke skal klare å oppfylle sine betalingsforpliktelser og at sannsynligheten for at dette kan skje øker i tråd med bankens gjeldsgrad. Formålet med kapitaldekningsre-

---

⁷² Bankkonsesjonens merknader punkt 1.

⁷³ Lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner, finansieringsvirksomhetsloven av 10. juni 1988 nr. 40.

⁷⁴ Forskrift om kapitalkrav for forretningsbanker, sparebanker, finansieringsforetak, holdingselskaper i finanskonsern, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond mv, kapitalkravsforskriften, forskrift 14. desember 2006 nr. 1506.

gelverket er tanken om at banken skal ha en buffer i form av ansvarlig kapital for å sikre seg mot den risiko de påtar seg gjennom bank virksomheten. Kapitaldekningsreglene skal underbygge den finansielle stabiliteten i banken ved å sikre soliditeten i selve institusjonen, noe som er antatt å føre til at soliditeten i det finansielle system samlet sett, også stabiliseres.⁷⁵ Kravet til begrensning av gjeldsgrad innebærer at bankens ansvarlige kapital skal stå i et fast forhold til eiendeler og poster utenfor balansen. Banken skal derfor benytte seg av finansielle modeller for å kunne forutsi tap og mislighold.⁷⁶ Disse reglene går for bestemmelsene i personopplysningsloven, jfr. personopplysningsloven § 5. Risikoklassifisering er interne målemetoder som brukes av banker for å klassifisere kundene i forhold til kredittrisiko.

De sentrale reglene utover kapitalkravsforskriften er oppstilt i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-9, 2-9 a, 2-9 b, 2-9 c og 2-9 d. Dette regelverket sier imidlertid ingenting om hvilke opplysninger som er relevante og hvilke kilder personopplysninger kan hentes fra. Disse opplysningene benyttes stort sett til statistikkformål. Likevel er personverntrusselen høy fordi bankene vil inneha personopplysninger som registreres over lang tid. I bankkonsesjonen punkt seks, er det nærmere regler for hvordan banken skal forholde seg til risikoklassifisering. Personopplysningene skal innhentes fra kredittopplysningsforetak. Før disse opplysningene innhentes skal banken oversende sin forståelse av personopplysningsloven § 8 om vilkår for behandling av personopplysninger, til Datatilsynet. I forbindelse med denne behandlingen skal banken ha utarbeidet rutiner for sletting av personopplysningene i samsvar med konsesjonens punkt fire, i tillegg skal konsesjonens punkt to om tilgangsbegrensninger være innført på en tilfredsstillende måte.

Når banken inngår et nytt kredittforhold skal den nye kunden informeres om de interne målemetodene på en klar og forståelig måte. Herunder skal kunden informeres om formålet

---

⁷⁵ Ot. Prp. nr. 66 (2005-2006), kapittel 2.

⁷⁶ Personvern i finanssektoren av Berg Blixrud og Ask Ottesen side 401.

og de viktigste egenskapene ved risikoklassifiseringen i henhold til reglene om informasjonsplikt.⁷⁷

Banken kan velge mellom standardmodellen eller IRB-metoden⁷⁸ for å beregne minstekravet for kredittrisiko. Bruk av IRB-metoden krever tillatelse fra Finanstilsynet, og det er utarbeidet en egen forskrift for bruk av metoden.⁷⁹ Kapitalkravsreglene er innført i samsvar med endringene i Bankdirektivet og nye retningslinjer for beregning av kapitaldekning fra Baselkomiteen.⁸⁰

4.7.1 Standardmetoden

Bruk av standardmetoden medfører ikke noe krav til godkjenning fra Finanstilsynet. Reglene for bruk av denne metoden følger i hovedsak av kapitalkravsforskriften. Standardmetoden bygger på risikovekter for fordringer på ulike debitorer. Det er, til forskjell fra tidligere regler, åpnet for å ta i bruk ekstern rating i vurderingen av risikoeksponeringen for hver enkelt kreditt. Dette medfører at kredittvurderinger fra kredittvurderingsselskaper kan benyttes til å fastlegge risikovektene for bankens balanse og utenom balanseposter. Resultatet av dette blir en kategorisering av bankens ulike engasjementer i ulike vektklasser. Det er opp til tilsynsmyndigheten å vurdere hvilke kredittopplysningsselskaper som bankene kan anvende til å fastsette risikovekter.

---

⁷⁷ Bankkonsesjonen punkt 6.

⁷⁸ Internal Ratings Based Approach.

⁷⁹ Forskrift om kapitalfastsettelse for kredittrisiko etter interne målemetoder (IRB- forskriften).

⁸⁰ Basel II. En internasjonal standard for kapitaldekningsregler som ble gjort gjeldende i EØS-området fra 2007. Basel II har tre pilarer: pilar I for beregning av minstekrav til ansvarlig kapital, pilar II gjelder bankenes egen vurdering av kapitalbehov, mens pilar III omfatter offentliggjøring av finansiell informasjon.

4.7.2 IRB- metoden

Reglene for bruk av IRB- metoden følger av Kapitalkravsforskriften, finansieringsvirksomhetsloven samt utfyllende retningslinjer i IRB-forskriften. Det følger av finansieringsvirksomhetsloven § 2-9 a at ”Beregningsgrunnlaget for risiko skal... fastsettes med utgangspunkt i risikoparametere helt eller delvis fastsatt av institusjonen selv på bakgrunn av interne målemetoder for klassifisering og kvantifisering av kredittrisiko”. Bruk av IRB-metoden vil føre til at kapitalkravet for ulike eksponeringer i større grad enn standardmetoden differensieres i samsvar med forskjeller i underliggende kredittrisiko. Ved å ta i bruk IRB-metoden vil banken kunne oppnå fordeler i form av bedre risikostyring og kontroll muligheter. Imidlertid er kravene knyttet til bruk av denne metoden omfattende. Bruk av metoden vil dessuten kunne være kostnadskrevenende i forhold til etablering av forskjellige rutiner knyttet til den interne risikostyringsmetoden. Informasjonen som benyttes må videre tilfredsstillende kravene i personvernlovgivningen. I Norge er bruk av IRB-metoden inndelt i to forskjellige typer benevnt som grunnleggende og avansert IRB-metode.

En bank som benytter seg av IRB-metoden skal dele beregningen for forventet tap på engasjement ut i fra tre forskjellige risikoparametere. Det første parameteret er sannsynligheten for at debitor vil misligholde sine forpliktelser. Denne sannsynligheten skal angis i prosent innenfor en bestemt tidsperiode, som er satt til ett år (PD: Probability of default). Det andre risikoparameteret som skal benyttes i beregningen er størrelsen av engasjementet, med angitt beløp beregnet ved mislighold (Exposure at default). Det tredje parameteret er størrelsen av tapet ved mislighold (Loss given default). Etter den grunnleggende IRB-metoden skal banken selv beregne Probability of default, mens de to andre parametrene vil bli fastsatt av tilsynsmyndigheten. Ved avansert IRB-metode skal institusjonen selv beregne de tre parametrene ved tillatelse fra tilsynet og engasjementenes løpetid må også tas hensyn til i beregningen.⁸¹

---

⁸¹ Ot.prp.nr 66 (2005-2006), punkt 7.1.2.

4.8 Kvalitet, tilsyn og håndtering av kredittvurderinger

Det er viktig at opplysningene som benyttes i kredittvurderinger holder høy kvalitet. For å sikre at kvaliteten av opplysningene holder mål, er det viktig å holde tilsyn med opplysningene. Opplysningene skal til en hver tid være korrekte, og de skal behandles i henhold til personvernreglene.

4.8.1 Retting og sletting

Personopplysningsloven §§ 27 og 28 inneholder reglene for retting av mangelfulle opplysninger. Disse reglene er generelle og regulerer alle typer personopplysninger. Det er inntatt et eget punkt i Bankkonsesjonen som dreier seg om sletting av personopplysninger ved behandling i bank.⁸² Opplysningene skal slettes med engang formålet med innsamlingen og behandlingen av opplysningene er oppnådd.

I bankkonsesjonen er det videre presisert hva som vil være godkjent som ”sletting” av opplysningene. ”Sletting betyr at opplysningene skal tilintetgjøres fysisk eller anonymiseres.”⁸³ At opplysningene blir anonymisert vil si at de ikke lenger er identifiserbare, verken direkte eller indirekte. Imidlertid er det også ansett som en tilfredsstillende sletting dersom opplysningene lovlig skal brukes til andre eller flere formål, og det er truffet tiltak som medfører at de ikke kan behandles flere ganger i forhold til det opprinnelige formålet som de allerede har oppfylt.

Banken må utarbeide sletterutiner for hvert enkelt behandlingsformål. Disse konkrete rutineene som skal følges ved sletting, skal dokumenteres i henhold til personopplysningsloven § 14 og personopplysningsforskriften § 3-1 andre ledd og tredje ledd bokstav c. Banken skal minimum en gang i året etterprøve og kontrollere at sletterutinene fungerer som de skal, om det skal innføres tilgangsbegrensninger og om registrerte opplysninger bør slettes.

---

⁸² Bankkonsesjonen punkt 4.

⁸³ Bankkonsesjonen punkt 4.

Det skal kontrolleres om sletterutinene som er besluttet faktisk er iverksatt og at de fungerer etter sin hensikt. Det skal videre vurderes om enkelte av bankens behandlingsformål er opphørt og om opplysningene som er registrerte eventuelt kan benyttes til andre lovlige formål. Kapittelet om sletting i Bankkonsesjonen gjelder for opplysninger knyttet til formålet kundeforvaltning. For opplysninger som er tilknyttet risikoklassifiseringsformål, som for eksempel ved bruk av IRB-metoden, fører dette til at opplysninger som er knyttet til risikoklassifiseringsformål, er underlagt sletteregelen i personopplysningsloven § 28.⁸⁴

4.8.2 Informasjonssikkerhet og internkontroll

Reglene for informasjonssikkerhet og internkontroll for behandling av personopplysninger, fremkommer av personopplysningsloven §§ 13 og 14 samt personopplysningsforskriften kapittel to og tre. Reglene tar sikte på å beskytte personvernet ved behandling av personopplysninger og sørge for at behandlingen av opplysningene foregår på sikrest mulig måte. Datatilsynet har utarbeidet en egen veileder for utførelse av internkontroll og informasjonssikkerhet.

Reglene som berører internkontroll følger av personopplysningsloven § 14 og personopplysningsforskriften kapittel tre. § 14 inneholder en plikt for den behandlingsansvarlige til å sikre at behandlingen av personopplysninger skjer i samsvar med reglene i personopplysningsloven herunder etablering og vedlikehold av tiltak som er nødvendige for å tilfredsstille kravene som følger av loven. Det følger videre av bestemmelsen at de etablerte tiltakene skal dokumenteres, og dokumentasjonen skal holdes tilgjengelig for medarbeidere hos den behandlingsansvarlige, databehandleren, Datatilsynet og Personvernemnda.

Plikten som følger av personopplysningsloven § 14 første ledd, gjelder for tiltak som er ”nødvendige” for å oppfylle kravene i medhold av loven. Det er altså ingen plikt til å iverksette tiltak på alle punkter. Formålet med iverksetting av internkontroll er å sikre at person-

---

⁸⁴ Berg Blixrud og Ask Ottesen ” Personvern i Finanssektoren” side 408.

opplysninger behandles i samsvar med reglene som følger av personopplysningsloven. Dette innebærer i henhold til personopplysningsloven § 14, dokumentasjon av virksomhetens rutiner for behandling av opplysninger, samt revisjons- og kontrollrutiner. En velfungerende internkontroll vil være avgjørende for en sikker behandling av personopplysninger. Internkontrollen må arbeides med kontinuerlig for å sikre at virksomheten oppfyller kravene ved forsvarlig og sikker behandling av personopplysninger i henhold til loven. Dette er viktig for å sikre at virksomhetens mål og strategier er de samme, at det ikke er endringer i regelverket som vil være av betydning for behandlingen, om risikobildet eller sikkerhets-trusler må vurderes på nytt, og at rutinene for behandlingen av opplysningene faktisk blir fulgt. Internkontrollen skal inneholde rutiner for virksomhetens plikter og de registrertes rettigheter, samt rutiner og tekniske tiltak for informasjonssikkerhet. Hensikten med slike kontrolltiltak er å sikre at det ikke skjer feil ved behandlingen av personopplysninger som igjen vil kunne medføre en krenkelse av personvernet. Slike feil kan være at personopplysninger blir behandlet skjult, eller at mer omfattende personopplysninger enn det som er nødvendig ut i fra formålet med behandlingen innsamles. Videre kan det gjelde sletterrutiner som ikke opprettholdes ved oppfylt behov, at den registrerte selv ikke blir gitt tilstrekkelig innsyn, eller at personopplysningene som brukes i behandlingen er misvisende eller feil, og at personopplysninger tilflyter uvedkommende.⁸⁵ Dette kravet gjelder under hele behandlingen av opplysningene, når de samles inn, overføres og lagres. Uvedkommende kan være ansatte i virksomheten eller eksterne. For at kravet om internkontroll skal være ansett som tilfredsstillende forventes det at virksomheten og ansvarsplasseringen er identifisert. Det skal gis en oversikt over behandlingen av personopplysninger med angivelse av formål, behandlingsgrunnlag, omfang og lagringsform. Virksomhetens plikter skal identifiseres med angivelse av de nødvendige rutiner tilknyttet ivaretagelsen av disse pliktene. Videre skal de nødvendige rutinene være kjent av de som skal følge dem og faktisk fulgt. Det skal også være opprettet en håndtering ved avvik.⁸⁶ Et avvik kan være en uønsket hendelse i det den ikke vil være i samsvar med rutinene ellers i virksomheten. Et avvik vil videre være et

---

⁸⁵ Dataveileder for internkontroll: http://www.datatilsynet.no/Global/04_veiledere/internkontroll_veil.pdf

⁸⁶ Berg Blixrud og Ask Ottesen ”Personvern i Finanssektoren side 205.

brudd på regelverket, eller at behandlingen har fått utilsiktede konsekvenser for virksomheten eller den registrerte. En situasjon der en medarbeider ikke har fått tilstrekkelige rutiner å forholde seg til ved behandlingen av opplysningene, vil også være karakterisert som et avvik. Det bør legges til rette for at avvik i rutinene meldes slik at behandlingsrutinene i virksomheten kan forbedres. Dersom et avvik meldes, skal virksomheten ha forsvarlige rutiner til å følge opp avviket og hindre gjentakelse ved systematisk oppfølging i samsvar med personopplysningsforskriften § 2-6.

Rutinene skal være tilpasset virksomhetens behov, og det er bare krav om rutiner der dette faktisk vil være nødvendig. Internkontrollen er vanligvis inndelt i en styrende del, en gjennomførende del og en kontrollerende del. Den styrende delen skal være tilpasset virksomhetens ledelse. Ledelsen skal kjenne til ansvaret ved virksomheten, ha oversikt og foretatt identifisering av pliktene som følger med behandlingen av personopplysninger. Den gjennomførende delen gjelder rutiner for de ansatte i det daglige arbeidet og den kontrollerende delen skal måle hvordan internkontrollen faktisk fungerer. Rutinene må videre være både tilgjengelige og forståelige for de som faktisk skal følge dem. Dette følger av personopplysningsloven § 14 andre ledd. Rutinene må være tydelige og identifiserbare for dem de gjelder for og i hvilke situasjoner de skal benyttes. Dette kan for eksempel oppnås ved bruk av intranett, eller kurs i bedriften.

Reglene for informasjonssikkerhet følger av personopplysningsloven § 13 og personopplysningsforskriften kapittel 2. For finansnæringen gjelder også forskrift om bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi, normalt forkortet til IKT-forskriften,⁸⁷ ved tiltak for å fremme informasjonssikkerhet. Forskriften inneholder regler om risikoprosedyrer som må overholdes i tillegg til reglene som følger av personopplysningsforskriften. Finanstilsynet fører tilsyn med at reglene i forskriften overholdes, og tilsynet har utarbeidet en egen

---

⁸⁷ FOR-2003-05-21-630.

brukervennlig veiledning med nærmere informasjon om hva som vil tilfredsstillende kravene i forskriften og hvilke risikomodeller som kan anvendes i analysene.

Den behandlingsansvarlige skal i henhold til personopplysningsloven § 13 første ledd, ”gjennom planlagte og systematiske tiltak sørge for tilfredsstillende informasjonssikkerhet med hensyn til konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet ved behandling av personopplysninger”. For at informasjonssikkerheten skal anses som tilfredsstillende, skal sikkerhetstiltakene og informasjonssystemet dokumenteres. Dette medfører en konkret vurdering for hvert system som behandler personopplysninger. Akseptabel og sannsynlig risiko skal søkes kartlagt så vel som konsekvenser ved sikkerhetsbrudd. På bakgrunn av dette skal det treffes tiltak for å sikre akseptabel risiko i henhold til personopplysningsforskriften § 2-4.

Informasjonssikkerheten skal etter lovens ordlyd tilfredsstillende kravene til konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet. Kravet om konfidensialitet innebærer at opplysningene som er registrerte skal være utilgjengelige for uvedkommende.⁸⁸ For å sikre en konfidensiell behandling av opplysningene kan det iverksettes tiltak som for eksempel kryptering av sikkerhetskopier som bringes ut av virksomheten, slik at dersom sikkerhetskopien skulle bli borte vil informasjonen fortsatt være konfidensiell. Andre tiltak kan være forskjellige former for tilgangsbegrensninger.

For å sikre integritet kan virksomheten iverksette tiltak slik at opplysninger ikke kan endres uten at dette er sporbart. Informasjonen skal ikke kunne forandres eller slettes uten videre av uautoriserte ansatte eller uvedkommende. Tiltak som vil kunne sikre integriteten i virksomheten kan være automatiske kontroller av data som er registrert, begrensede endringsmuligheter og sporadisk testing av programvarer som blir benyttet i behandlingen for å avdekke eventuelle beregningsfeil.

---

⁸⁸ Wiik Johansen, Kaspersen, Bergseng Skullerud: ”Personopplysningsloven kommentarutgave” side 129.

For å sikre tilgjengeligheten kan virksomheten utføre sikkerhetskopier, slik at data kan gjenopprettes ved utilgjengelig IT-system. Kravet om tilgjengelighet skal sikre at de autoriserte brukerne har personopplysningene tilgjengelige til enhver tid, slik at opplysningene kan benyttes i samsvar med innsamlingsformålet eller det saklige behovet ved registreringen. Sikkerhetstiltakene som er utarbeidet skal stå i et forholdsmessig forhold til risikoen ved sikkerhetsbrudd, jfr. Personopplysningsforskriften § 2-1. I henhold til personopplysningsforskriften § 2-2, kan Datatilsynet, som tilsynsmyndighet, gi pålegg om hvordan virksomheten skal utforme informasjonssikkerheten ved behandling av personopplysninger, dersom tilsynet ikke finner at virksomhetens behandlings- og kontroll rutiner er tilstrekkelige.

Det er virksomhetens ledelse som har ansvaret for at informasjonssikkerheten er tilstrekkelig. Informasjonssystemet i bedriften skal gjennomgås jevnlig og dokumenteres. Det er viktig at informasjonssystemet gjennomgås jevnlig for å sikre at systemet er tilpasset virksomhetens behov og at sikkerhetsstrategien ivaretar informasjonssikkerheten på optimal måte i samsvar med personopplysningsforskriften § 2-4. Dokumentasjonen skal benyttes i eventuelle endringsstrategier.

Virksomheten skal føre en oversikt over hvilke personopplysninger som behandles og selv fastlegge akseptabel risiko for behandlingen av opplysningene. Denne risikovurderingen innebærer en klarlegging av den sannsynlige risikoen for og konsekvensene ved et regelbrudd i henhold til personopplysningsforskriften § 2-4, i tillegg til at IKT-risikoen særskilt vektlegges i henhold til IKT-forskriften. Resultatet av risikovurderingen er dokumentasjonspliktig. Risikovurderingen skal innebære svar på følgende spørsmål for å bli ansett som tilfredsstillende⁸⁹: Hva kan gå galt? Hva er sannsynligheten for at dette kan gå galt? Hvilke konsekvenser vil disse feilene få? Er dette en akseptabel risiko? Hva kan utbedres? Resultatet av risikovurderingen skal sammenlignes med fastlagte kriterier for akseptabel

---

⁸⁹ Berg Blixrud og Ask Ottesen ”Personvern i Finanssektoren” side 216.

risiko forbundet med behandlingen av personopplysninger i samsvar med personopplysningsloven § 2-4 første ledd og § 2-2.

4.9 Kan det oppstilles en plikt til å nekte å gi lån?

Formålet med frarådningsplikten i finansavtaleloven § 47 er å hindre at forbrukere tar opp lån de vil ha vanskeligheter med å betjene. Frarådningsplikten inntreffer dersom det allerede på tidspunktet for avtaleinngåelsen og frem til utbetalingstidspunktet, er klare indikasjoner på at sviktende økonomi hos forbrukeren vil føre til senere mislighold av låneavtalen.⁹⁰ Det er uttalt i forarbeidene at ”profesjonelle långivere ikke bør yte lån som låntakeren ikke har økonomisk evne til å bære”.⁹¹ I henhold til ordlyden i § 47 (1), ”...skal kredittgiveren underrette forbrukeren..” dersom dennes økonomiske forhold, eller andre omstendigheter på forbrukerens side tilsier at lånet kan bli vanskelig å betjene. Det er altså en plikt for banken til å fraråde inngåelsen av låneavtalen etter lovens ordlyd. Denneplikten strekker seg imidlertid ikke lenger enn til den faktiske frarådningen. Forarbeidene tyder på at banken likevel kan utbetale lånet selv om frarådningsplikten har inntrådt, jfr. bruken av ordet ”bør”. Dette må bety at banken kan velge å utbetale lånet, selv om forbrukerens økonomi, eller andre forhold på dennes side egentlig tilsier at dette kan få store økonomiske konsekvenser for forbrukeren. Denne forståelsen understøttes av finansavtalelovens forarbeider, der det fremkommer av mindretallets kommentarer at frarådningsplikten ikke representerer ”..noe forbud mot at långiveren yter lånet.”⁹² Når forbrukeren er advart mot å ta opp lånet, er begge parter klar over misligholdsrisikoen dersom avtalen inngås. Ofte stiller låntakeren med en kausjonist. I slike situasjoner vil det i virkeligheten være kausjonisten som må bære ansvaret ved mislighold, noe som vil kunne gjøre avtaleinngåelsen mindre betenkelig.

---

⁹⁰ NOU 1994: 19, punkt 8.1.

⁹¹ NOU 1994: 19, punkt 8.1.

⁹² NOU 1994: 19, side 54.

Ordlyden i § 47 strekker seg ikke lenger enn at den oppstiller en generell plikt til å frarå i situasjoner som tilsier at lånet vil bli vanskelig å betjene. Jeg vil nedenfor undersøke om det er andre forhold som kan understøtte en eventuell plikt for banken til ikke å utbetale lån.

4.9.1 God bankskikk

God bankskikk er omtalt i teorien som en rettslig standard, en ”formulering som viser til en målestokk utenfor selve teksten”.⁹³ Denne målestokken er en dynamisk størrelse, og vil kunne endre og utvikle seg i samspill med endringer i vurderingsnormene på området. Med hensyn til bankens frarådningsplikt har rettstilstanden endret seg til det mer forbrukervennlige, noe som blant annet kommer til uttrykk i Rt 2003 side 1252, der det ble uttalt i premiss 29, at det har skjedd ”ei rettsutvikling med sterkere vern av forbrukerinteressene og ei auka vektlegging reint allment av lojalitet og samarbeid mellom kontraktspartar.”

Dersom frarådningsplikten er overholdt, og forbrukeren likevel ønsker å inngå låneavtalen, vel vitende om hvilken risiko dette innebærer, kan det stilles spørsmål ved om det likevel er etisk riktig av banken å inngå avtalen. Kommisjonenens flertall uttaler i forarbeidene at ”selv om institusjonen vil kunne ha en sikkerhet gjennom pant, eller på annen måte, for sitt låneengasjement, mener dette flertallet at det ikke kan være i samsvar med god bankpraksis å gå inn i et slikt låneforhold...”⁹⁴ Det skal bemerkes at dette ble uttalt før lovfesting av frarådningsplikten, noe flertallet i kommisjonen var i mot, og at det på samme sted i forarbeidene legges til at dette må gjelde ”..i alle fall dersom dette skjer uten at kunden er gjort kjent med institusjonenes reservasjoner- alt avhengig av situasjonen.” Ettersom frarådningsplikten ble lovfestet, og forbrukeren dermed skal være kjent med eventuelle reservasjoner, vil en eventuell plikt til ikke å utbetale lån antakelig være avhengig av situasjonen.

---

⁹³ Dag Jørgen Hveem: ”Finansiell rådgivning og god skikk”, publisert i ”Videregående kreditert” av Lennart Lyng Andersen, side 140.

⁹⁴ NOU 1994: 19, punkt 8.2.

Flertallet uttaler også i forbindelse med argumentasjonen mot lovfesting av frarådningsplikten at ”det er vanskelig å forestille seg at det skulle samsvare med god bankpraksis å yte lån i et tilfelle hvor det i utgangspunktet fortøner seg som sannsynlig at låntakeren ikke vil være i stand til å betjene lånet.” Flertallet legger også her til, at det må forutsettes at långiveren gjør forbrukeren kjent med eventuelle betenkeligheter og risiko ved utbetalingen av lånet. Dette synspunktet er det også støtte for i teorien. Det er i de tilfeller det er tvil knyttet til om forbrukeren bør inngå låneavtalen, at frarådningsplikten inntreffer. I tilfeller der det er mest sannsynlig at låneavtalen vil bli misligholdt, skal lånesøknaden avslås.⁹⁵

Dette kan tyde på at ettersom frarådningsplikten er lovfestet i dag, vil ikke god bankskikk stå i veien for å inngå en låneavtale, så lenge plikten til å frarå er overholdt. Ut i fra flertallets argumentasjon knytter god bankpraksis seg nettopp til å fraråde på bakgrunn av en forsvarlig foretatt kredittvurdering av kunden i forkant av avtale inngåelsen.⁹⁶

4.9.2 Avtaleloven § 36

Norsk rett bygger på det grunnleggende avtalerettslige prinsippet om at avtaler skal holdes, jfr. NL 5-1-2. Imidlertid kan en avtale lempes eller ses bort i fra dersom den kommer i strid med avtaleloven § 36. Avtaleloven § 36 første ledd lyder slik:

”En avtale kan helt eller delvis settes til side eller endres for så vidt det ville virke urimelig eller være i strid med god forretningsskikk å gjøre den gjeldende.”

---

⁹⁵ Dag Jørgen Hveem: ”Finansiell rådgivning og god skikk”, publisert i ”Videregående kreditert” av Lennart Lyng Andersen, side 155.

⁹⁶ NOU 1994: 19, side 54.

Etter regelens andre ledd skal det i vurderingen tas hensyn til avtalens innhold, partenes stilling, forholdene ved avtale inngåelsen, senere inntrådte forhold og omstendighetene for øvrig. Det sentrale er om det vil virke urimelig eller stride mot god forretningsskikk å gjøre avtalen gjeldende. I forarbeidene til finansavtaleloven § 47, kommer det frem at regelen om frarådningsplikt i hovedsak er en kodifisering av avtaleloven §§ 30, 33 og 36, samt det som følger av de ulovfestede reglene om lojalitet i kontraktsforhold.⁹⁷ Så lenge frarådningsplikten er overholdt har banken oppfylt sin plikt. Dersom forbrukeren til tross for dette likevel velger å ta opp lånet, vil avtalerettslige ugyldighetsregler kunne få anvendelse dersom omstendighetene tilsier dette. Slike omstendigheter vil for eksempel foreligge dersom forbrukeren selv ikke er i stand til å ivareta sine egne interesser ved avtaleinngåelsen.⁹⁸ Avtalen vil da være ugyldig, eller kunne lempes etter avtaleloven § 36.⁹⁹

Forholdet mellom frarådningsplikten etter finansavtaleloven § 47 og avtaleloven § 36, er tatt opp i en Høyesterettsdom inntatt i Rt. 2003 side 1252. Hovedspørsmålet i dommen var om en bank hadde unnlatt å oppfylle sin frarådningsplikt med den følge at låntaker skulle frigjøres helt eller delvis fra låneansvaret. Dersom ikke dette ville føre frem, var det spørsmål om anvendelse avtaleloven § 36 ville føre til et slikt resultat.

Høyesterett kom til at anken ikke førte frem. Ettersom lånet ble tatt opp før finansavtaleloven trådte i kraft, var det de tidligere rettsregler som la grunnlaget for vurderingen. Høyesterett uttaler i denne forbindelse at "finansavtaleloven § 47 er på mange måter ei nyskaping, og eg finn det ikkje nødvendig å gå inn på kor langt føresegna er i samsvar med den tidlegare, ulovfesta rettstilstanden." Utgangspunktet da var at låntaker selv måtte vurdere sin egen betalingsevne. Refinansieringen av lånet skjedde uten at banken stilte spørsmål eller undersøkte låntakers økonomi. Likevel kom Høyesterett enstemmig til at banken ikke hadde plikt til å fraråde refinansieringen. I forhold til avtaleloven § 36 uttaler banken at det

---

⁹⁷ NOU 1994: 19, side 54.

⁹⁸ NOU 2009: 11, punkt 5.4.5.

⁹⁹ NOU 2009: 11, punkt 5.4.5.

”vil kunne kome inn fleire omstende enn etter reglene om frarådningsplikt. For min del kan eg likevel ikkje sjå at det er plass til avtaleloven § 36 i denne saka.”

Avgjørelsen kan ikke sies å gi noen ytterligere standpunkter enn det som kan utledes av forarbeidene, når det gjelder hvorvidt avtaleloven § 36 strekker seg lengre enn frarådningsplikten etter finansavtaleloven § 47. I dag er det imidlertid både inntatt en plikt til frarådning og en plikt til å vurdere forbrukerens kredittverdighet i forkant av en kredittutbetaling.

Dersom frarådningsplikten i finansavtaleloven § 47 ikke overholdes, kan forbrukerens forpliktelser lempes når dette finnes rimelig, jfr. regelens tredje ledd. Avtaleloven § 36 gir også mulighet for lemping av en avtale etter en rimelighetsvurdering. Rettsvirkningene av brudd på frarådningsplikten vil dermed måtte antas hovedsakelig å bli de samme som etter anvendelse av avtaleloven § 36. Dette stemmer også med uttalelsene i forarbeidene, der det er uttalt at lovfesting av frarådningsplikten er en presisering av avtaleloven § 36.¹⁰⁰ Forskjellen er imidlertid at rimelighetsvilkåret i de ulike bestemmelsene skal vurderes forskjellig. I finansavtaleloven § 47 er rimelighetsbegrensningen knyttet til selve lempingen. I avtaleloven § 36 er manglende rimelighet derimot et vilkår for selve lempingen. Tar man utgangspunkt i bestemmelsenes formål, er det også en forskjell. Finansavtaleloven § 47 skal hindre at en forbruker tar opp lån som han ikke vil make å betjene og dermed effektivisere frarådningsplikten.¹⁰¹ Formålet med avtaleloven § 36 er å beskytte svake kontraktsparter mot medkontrahenters misbruk av avtalefriheten.¹⁰²

I Bankklagenemndas sak BKN 1991-111 hadde banken utbetalt lån til en person av meget høy alder som i tillegg hadde svak økonomi og lite forretningsmessig erfaring. Lånet ble utbetalt i forbindelse med et uvanlig forretningsprosjekt der risikoen for at låntaker ikke skulle klare å gjennomføre sine planer var stor. Nemnda uttaler at banken burde avstått fra

---

¹⁰⁰ NOU 1994: 19, side 54.

¹⁰¹ NOU 1994: 19, side 54.

¹⁰² Geir Woxholt ”Avtalerett”, side 344.

å yte lånet og har handlet i strid med god forretningsskikk ved innvilgelsen. Banken kunne dermed ikke beholde renter som var betalt av klagers (nå avdøde) far, jfr. avtaleloven § 36. I forhold til sakens andre spørsmål, kom der i mot ikke avtaleloven § 36 til anvendelse. Dette spørsmålet gjaldt bankens rett til å gjøre gjeldskravet gjeldende i dødsboet. Bankklagenemnda uttaler at selv om innvilgelsen av lånet var urimelig ved avtalens inngåelse, ville det ikke være urimelig eller i strid med god forretningsskikk å gjøre avtalen gjeldende ovenfor boet. Lånet hadde vært betjent og løpende nedbetalt av avdøde. Virkningen av å gjøre avtalen gjeldende ville dessuten være at boets netto ble redusert, slik at arvingen fikk mindre. Det kunne tenkes at avdøde likevel ville ha brukt opp arven sin, ettersom arv er en usikker størrelse. Nemnda kom til at det samlet sett ikke var tilstrekkelig grunnlag til å redusere bankens krav ytterligere ved anvendelse av avtaleloven § 36.

I Rt 1995 side 1540 hadde en kvinne stilt sin bolig som sikkerhet for sønnens låneopptak. Da lånet ble misligholdt, gjorde kvinnen gjeldende at sikkerhetsstillelsen var ugyldig fordi hun led av en sinnslidelse på tidspunktet for avtalens inngåelse. Hun hevdet at det forelå ugyldighet med grunnlag i avtalelovens § 36. Dommen ble avsagt under dissens (4-1). Flertallet kom til at kausjons- og pantsettelseserklæringen måtte kjennes ugyldig etter avtaleloven § 36. Begrunnelsene for dette resultatet var for det første at kredittytelsen ikke fremstod som ordinær, ettersom lånets størrelse ikke stod i forhold til kjøpesummen. Det ble videre lagt vekt på saksbehandlingen, som ikke hadde vært forsvarlig. Saksbehandleren skulle ha undersøkt låntakers økonomiske forhold og deretter underrettet kausjonisten. Det ble også lagt vekt på sinnslidelsen. Selv om det var usikkert om sikkerhetsstillelsen var motivert av sykdommen, måtte dette kunne tas i betraktning ved anvendelsen av § 36. Kausjonistens nære forhold til sitt eget hjem, ble også ansett som relevant. Det ble i denne forbindelse antatt at et tvangssalg av kausjonistens hjem ville ramme denne hardere enn andre.

Mindretallet kom til at det ikke var grunnlag for å anvende avtaleloven § 36 på dette forholdet. Sikkerhetsstillelsen fremsto som ordinær, og på tidspunktet for utbetalingen av lånet kunne låntakerne betjene lånet. Mindretallet legger også vekt på hensynet til forutberegne-

lighet i kontraktsforhold. Det ble uttalt at hensynet til å spare parter og samfunnet for tvister, tilsier en varsom bruk av avtaleloven § 36.

Avgjørelsene viser at det skal mye til før avtaleloven § 36 vil kunne komme til anvendelse. Avgjørelsen inntatt i Rt. 1995 side 1540 er dessuten omtalt i teorien som et ”grensetilfelle”.¹⁰³ At det skal mye til før avtaleloven § 36 kommer til anvendelse er det også støtte for i forarbeidene, der det er uttalt at ” det antas at en manglende frarådning lettere vil føre til at avtalen lempes etter finansavtaleloven § 47, enn etter avtaleloven § 36, jf. § 37, blant annet fordi avtalelovens bestemmelser krever at det vil være urimelig eller være i strid med god forretningsskikk å gjøre avtalen gjeldende.”¹⁰⁴

Avtaleloven § 36 vil etter dette antageligvis bare kunne komme til anvendelse i spesielle situasjoner.

4.10 Erstatning

Personopplysningsloven § 49 oppstiller en erstatningsregel for den behandlingsansvarlige. Den behandlingsansvarlige skal ” erstatte skade som er oppstått som følge av at personopplysninger er behandlet i strid med bestemmelser i eller i medhold av loven..” Ordet ”skade” viser at erstatningsansvaret gjelder enhver skade, ikke bare skade som er påført den som er registrert. Dette ansvaret er subjektivt, noe som fremkommer av regelens ordlyd ” med mindre det kan godtgjøres at skaden ikke skyldes feil eller forsømmelse på den behandlingsansvarliges side”. Det er den behandlingsansvarlige selv som må godtgjøre at han ikke har utvist skyld i forbindelse med behandlingen av opplysningene. Dette betyr at bare dersom den behandlingsansvarlige kan godtgjøre at skaden ikke skyldes feil eller forsømmelse på egen side, er den behandlingsansvarlige fritatt for ansvar. Dette medfører at den behandlingsansvarlige må kunne bevise at han har opptrådt aktsomt i forbindelse med behandling-

---

¹⁰³ Geir Woxholt ”Avtalerett”, side 348.

¹⁰⁴ NOU 2007: 5, punkt 3.4.

en av personopplysningene. At reglene om internkontroll og informasjonssikkerhet er tilfredsstillende fulgt, får dermed betydning her. Den behandlingsansvarlige hefter også for feil begått av databehandlere, jfr. personopplysningsloven § 2 nr. 5.

Regelens andre ledd inneholder en spesiell regel for behandlingsansvarlige som driver med kredittopplysning. Dette ansvaret er objektivt, jfr. lovens ordlyd ”uten hensyn til om skaden skyldes feil eller forsømmelse på den behandlingsansvarliges side.” Regelen gjelder enhver skade som har oppstått som følge av uriktige eller misvisende opplysninger. I Oslo tingretts avgjørelse TOSLO-2007-6818, ble kredittopplysningsselskapet Lindorff Decision AS dømt til å betale erstatning etter å ha utgitt feil opplysninger i forbindelse med en konkursbehandling. Erstatningssøksmålet førte bare delvis frem. Saksøkerne fikk dekket utgifter til juridisk bistand og oppreisning. De fikk imidlertid ikke dekket lidt tap da retten fant at tapet ikke stod i adekvat årsakssammenheng til de misvisende opplysningene som var utlevert.

Paragrafens tredje ledd gir retningslinjer for utmålingen av erstatningen. Erstatningen skal dekke påført økonomisk tap som følger av den ulovlige behandlingen. Oppreisning kan også ilegges dersom det synes rimelig. I rimelighetsvurderingen er det relevant å legge vekt på momenter som hvor alvorlig personvernet til den registrerte er krenket, graden av skyld hos den behandlingsansvarlige og databehandleren, den behandlingsansvarliges økonomiske situasjon, hvor preventiv effekten av å idømme erstatning vil være og hvilke andre sanksjoner som er rettet mot den behandlingsansvarlige. Det vil også kunne vektlegges om og i hvilken utstrekning feilbehandlingen har medført en berikelse for den behandlingsansvarlige.¹⁰⁵ I Lagmannsrettens dom 2008-05-26. LB -2007-121782, bemerker Borgarting lagmannsrett at ”det ofte vil være vanskelig for skadelidte å påvise noe økonomisk tap ved brudd på personopplysningsloven.” Saken gjaldt trakassering i arbeidsforhold. I denne avgjørelsen la lagmannsretten vekt på feilens karakter og sannsynlige virkninger for skade-

---

¹⁰⁵ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999).

lidte i fastsettelsen av oppreisningssummen fastsatt til kr 5000 etter en skjønnsmessig vurdering.

Gjenstand for erstatningen er den skade som følger av den rettstridige behandlingen. Dette betyr at for det første kan den personen som er direkte utsatt for feilbehandlingen kreve erstatning. For det andre vil det si at andre som er skadelidte også kan kreve erstatning. Dette vil typisk omfatte den direkte rammedes familie, men også potensielle forretningsforbindelser som for eksempel går glipp av en avtale på grunn av de misvisende opplysningene, kan tenkes erstatningsberettigede.¹⁰⁶

---

¹⁰⁶ Berg Blixrud og Ask Ottesen: "Personvern i finanssektoren" side 143 og 144.

5 Grunnlovsfesting

I dag har ikke personvernet noen grunnlovsfestet beskyttelse. Til tross for at personvern er ansett som en grunnleggende rettighet, noe som er nedfelt i Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) i artikkel 8, har Norge enda ikke brakt personvernet inn i Grunnloven. Personvernkommisjonen anbefaler i NOU 2009: 1 punkt 19.4, at personvernet får grunnlovsbeskyttelse på lik linje med andre likeverdige rettigheter som for eksempel ytringsfriheten. Ytringsfriheten er nedfelt i Grunnlovens § 100, og kan ofte komme i konflikt med personverninteresser. Fordi ytringsfriheten er grunnlovsfestet i motsetning til personvernet, kan det være en fare for at ytringsfriheten som rettighet vil få forrang eller bli ansett som sterkest vernet, i saker hvor personvernet og ytringsfriheten står mot hverandre.

Grunnloven har stor betydning både rettslig og politisk. I tillegg har Grunnloven en symbolsk stilling ovenfor borgerne og staten. En grunnlovsfesting av personvernet vil medføre at personvern får en sentral rolle i konkrete saker, samtidig som det vil presisere at individuelle rettigheter er en viktig del av rettsstaten. En grunnlovsfesting av personvernet vil kunne medføre en sterkere vektlegging av personverninteresser ved vedtakelse av nye lover i lovgivningsprosessen fordi lovgiver vil være påpasselig med ikke å gi lover som strider mot Grunnloven. Det er også nærliggende å anta at ved å grunnlovsfeste personvernet, vil denne interessen bli tillagt større vekt i tolkningsprosesser. Videre vil en grunnlovsfesting av personvernet kunne medføre en bedre balanse mellom ytringsfrihet og personvern, noe som er ansett som viktig ettersom disse interessene ofte står i motsetning til hverandre.

6 Litteraturliste

6.1 Bøker og artikler

- Eilertsen (1998):
Bjørnar Eilertsen, Taushetsplikt og personvern i bank og forsikring, 1998.
- Wiese Schartum og Bygrave (2010):
Dag Wiese Schartum og Lee A. Bygrave, Personvern i informasjonssamfunnet, 2. utgave 2010.
- Berg Blixrud og Ask Ottesen (2010):
Katrine Berg Blixrud og Christine Ask Ottesen, Personvern i finanssektoren, 2010.
- Johansen, Kaspersen, Skullerud (2001):
Michal Wiik Johansen, Knut-Brede kaspersen, Åste Marie Bergseng Skullerud. Personopplysningsloven Kommentartutgave. 2001.
- Woxholth (2006):
Geir Woxholth, Avtalerett, 6. utgave 2006.
- Boge (2002):
Evelyn Boge. Finansinstitusjonenes frarådningsplikt etter finansavtaleloven. Innhold og kontraktsrettslig betydning, 2002.
- Andersen (2008):
Lennart Lyngje Andersen, Videregående Kreditert, 2008.

6.2 Lover og direktiver

- Avtaleloven:
Lov om avslutning av avtaler, om fullmakt og ugyldige viljeserklæringer, 31.05.1918, nr 4.
- Personopplysningsloven:
Lov om behandling av personopplysninger, 14.04.2000, nr. 31.
- Finansavtaleloven:

- Lov om finansavtaler og finansoppdrag, 25.06.1999, nr. 46.
- Finansieringsvirksomhetsloven:
Lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner, 10.06.1988, nr. 40.
  - Personregisterloven:
Lov om personregistre m.m., 09.06.1978, nr.48.
  - Bokføringsloven:
Lov om bokføring, 19.11.2004, nr 73.
  - Ligningsloven:
Lov om ligningsforvaltning, 13.06.1980, nr. 24.
  - Foreldelsesloven:
Lov om foreldelse av fordringer.18.05.1979. nr. 18.
  - Hvitvaskingsloven:
Lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv., 06.03.2009, nr. 11.
  - Forbrukerkjøpsloven:
Lov om forbrukerkjøp, 21.06.2002, nr. 34.
  - Forvaltningsloven:
Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker, 10.02.1967.
  - Straffeloven:
Almindelig borgerlig straffelov, 22.05.1902. nr. 10.
  - Grunnloven:
Kongeriget Norges Grundlov, given i Rigsforsamlingen paa Eidsvold den 17de Mai 1814
  - NL:
Kong Christian Den Femtis Norske Lov, 15.04.1687.
  - Sparebankloven:
Lov om sparebanker, 24.05.1961. nr. 1.
  - Forretningsbankloven:
Lov om forretningsbanker, 24.05.1961. nr. 2.
  - EMK:

Den europeiske menneskerettskonvensjon, konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, Roma. 04.11.1950. ETS. Nr. 5.

- Bankdirektivet:

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/12/EF (det konsoliderte bankdirektivet)

- Forbrukerkredittdirektivet:

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2008/48/EF av 7. april 2008

- Personverndirektivet:

Europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF av 24. oktober 1995

6.3 Forskrifter og konsesjoner:

- Kapitalkravsforskriften:

F14.12.2006. nr 1506. Forskrift om kapitalkrav for forretningsbanker, sparebanker, finansieringsforetak, holdingselskaper i finanskonsern, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond mv.

- Personopplysningsforskriften:

F15.12.2000.nr.1265. Forskrift om behandling av personopplysninger.

- Hvitvaskingsforskriften:

F13.03.2009.nr.302, Forskrift om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv.

- IRB-forskriften:

Forskrift om kapitalfastsettelse for kredittrisiko etter interne målemetoder.

- IKT-forskriften:

F21.05.2003 nr 630 Forskrift om bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT)

- Konsesjon om kredittopplysningsvirksomhet:

Konsesjon til å behandle personopplysninger – kredittopplysningsvirksomhet

- Bankkonsesjonen:

Konsesjon til å behandle personopplysninger – Banktjenester.

6.4 **Forarbeider:**

- NOU: 1974: 22
- NOU: 1994: 19
- NOU: 1997: 19
- NOU: 2007: 2
- NOU: 2007: 5
- NOU: 2009: 1
- NOU: 2009: 11
- Ot.prp. nr 2 (1977-78).
- Ot.prp. nr 41 (1998-1999).
- Ot.prp. nr. 92 (1998-1999).
- Ot.prp.nr 66 (2005-2006).
- Prop. 65 L (2009-2010).
- Innst. S nr 120 (2006-2007).

6.5 **Praksis**

Bankklagenemnda:

- BKN-03140
- BKN 2009-076
- BKN 2009-044
- BKN 2008-091
- BKN 2005-154
- BKN 03140

Personvernemnda:

- PVN-2003-4
- PVN-2009-02
- PVN 2010/ 04
- PVN-2004-3
- PVN-2003-3

Datatilsynet:

- DT 05/01405
- DT 02/00511
- DT 06/00246
- DT 07/01533

Høyesterett:

- Rt. 2003 side 1252
- Rt 1995 side 1540
- Rt. 1959 side 1048

Lagmannsrett:

- 2008-05-26. LB -2007-121782

Tingrett:

- TOSLO-2007-6818